School Leadership

বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব

TESS India

Perspective on leadership: planning and leading change in your school

নেতৃত্ব সম্পৰ্কীয় দৃষ্টিকোণ ঃ আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ বাবে পৰিকল্পনা আৰু নেতৃত্বদান

Teacher Education through School-based Support in India
www.TESS-India.edu.in

অনুবাদ আৰু অভিযোজন ঃ ৰাজ্যিক শিক্ষা গৱেষণা আৰু প্ৰশিক্ষণ পৰিষদ, অসম

http://creativecommons.org/licenses/

The Open University

UKaid from the British people

এই স্কুল লিডাৰশ্বিপ অ' ই আৰ (মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ) হৈছে Tess Indiaৰ চজ্লটা গোটৰ অন্যতম, যাৰদ্বাৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকসকলে নিজৰ বুজাশক্তি আৰু দক্ষতাৰ বিকাশ ঘটাই শিক্ষণ আৰু শিকনৰো উন্নতি কৰিব পাৰে। এই গোটটোত অনুশীলন অতি প্ৰয়োজনীয় আৰু কৰ্মীবৃন্দ শিক্ষাৰ্থী তথা অন্যান্য সকলেও ইয়াত সহযোগ কৰিব। এইবোৰ ফলপ্ৰসু বিদ্যালয়ৰ সন্দৰ্ভত কৰা গৱেষণা আৰু পাঠ্যত্ৰ মিক অধ্যয়নৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
নিৰ্দিষ্ট গোট অধ্যয়নৰ কোনো নিৰ্দেশনা নাই যদিও স্কুল লিডাৰশ্বিপে গোটেই বিষয়টো অধ্যয়ন তথা শিক্ষণ-শিকণৰ উপযুক্ত কাৰ্যব্যৱস্থাৰ যোগান ধৰে। আপোনালোকে গোটটো অধ্যয়নৰ বাবে বিশেষ বিষয়বস্তুৰ সহায় ল'ব পাৰে। নেচনেল কলেজ অৱ স্কুল লিডাৰশ্বিপৰ পাঠ্যত্ৰ মিক পৰিকাঠামোৰ সৈতে সংঘৱদ্ধ এই গোটটোৰ মূল দিশ হ'ল ঃ স্কুল লিডাৰশ্বিপত ইয়াৰ প্ৰভাৱ (ক) নিজা নিয়ন্ত্ৰণ আৰু বিকাশ, (খ) শিক্ষণ-শিকন পদ্ধতিৰ পৰিৱৰ্তন, (গ) অংশীদাৰিত্ব বৃদ্ধি। বাকীবোৰে কোনো বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ নকৰাকৈ নতুনত্বৰ সন্ধান কৰে।

এই গোটটো প্ৰধান শিক্ষকসকলে নিজা অধ্যয়ন অথবা শিক্ষণ আঁচনিৰ অংশ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। শিক্ষণ আঁচনিৰ অংশ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। আনহাতে তেওঁলোকে ব্যক্তিগত শিক্ষণ দিনলিপিৰ ব্যৱস্থা কৰি তাৰপৰা হোৱা অভিজ্ঞতা আনৰ সৈতে ভাগ বতৰা কৰি লাভান্বিত কৰিব পাৰে। ইয়াত ব্যৱহৃত স্কুল লিডাৰ বাক্যাংশই প্ৰধান শিক্ষক, অধ্যক্ষ, সহকাৰী শিক্ষক অথবা বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব বহনকাৰীৰ দৰে দায়ৱদ্ধ ব্যক্তিক বুজাইছে।

ভিডিঅ' সম্পদ *Video resources*

Tess Indiaৰ স্কুল লিডাৰশ্বিপে ভাৰতীয় বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলৰ বাৰ্তালাপৰ ভিডিঅ' কৰি সেইবোৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষণ আৰু শিকণৰ পৰিৱৰ্তন তথা উন্নতিত অৰিহণা যোগাইছে। এই প্ৰচেষ্টাৰে তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ দক্ষতাৰ প্ৰমাণ কৰিবলৈ উৎসাহিত হ'ব। এইবোৰে শিক্ষকসকলক পাঠ্যপুথিৰ গোটভিত্তিক শিক্ষা প্ৰদানৰ বাবে উদগনি যোগাব, অৱশ্যে এইবোৰ ব্যৱহাৰ কৰাটো অপৰিহাৰ্য নহয়।
Tess Indiaৰ ৱেবচাইট http://www.tess-india.edu.inৰ পৰা ডাউনলোড কৰি অথবা অনলাইনতে এই ভিডিঅ'সমূহ প্ৰত্যক্ষ কৰিব পাৰি। নতুবা চিডি আৰু মেম'ৰী কাৰ্ডটো ভিডিঅ'সমূহ লৈ চাব পাৰি।

Tess India প্ৰকল্পৰ বিষয়ে

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সহযোগিতা বৃদ্ধিৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃত্বশীল ব্যক্তিৰ সমৰ্থনত মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ ব্যৱহাৰ কৰি শ্ৰেণীকোঠাত প্ৰাথমিক আৰু উচ্চ শাখাৰ শিক্ষকৰ অনুশীলনৰ অভ্যাসৰ উন্নতি ঘটোৱাটোৱেই Tess Indiaৰ লক্ষ্য।
ভাষা, বিজ্ঞান আৰু গণিতসহ বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যপুথিৰ লগতে ৱজ্লগু Tess India বিষয়ৰ মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদসমূহ শিক্ষকক যোগান ধৰা হয়। তেওঁলোকে শিক্ষকসকলক এনে কাম কাজৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব যাতে আন শিক্ষকে একেটা বিষয় শিকাওতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে লাভ কৰা জ্ঞান তথা বোধশক্তি তুলনামুলকভাৱে উন্নত হ'ব।
Tess Indiaৰ সকলো মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদ ভাৰতীয় তথা আন্তঃৰষ্ট্ৰীয় লিখকৰ দ্বাৰা সামগ্ৰিকভাৱে লিখা, য'ত ভাৰতীয় পাঠ্যত্ৰম আৰু সূচীপত্ৰ অনলাইনত (http://www.tess-india.edu.in) উপলব্ধ। মুক্ত শৈক্ষিক সম্পদসমূহ বিভিন্ন পৰ্যায়ত উপলব্ধ আৰু প্ৰত্যেক অংশগ্ৰহণকাৰীৰ বাবে ই উপযুক্ত।

Tess India ইংলেণ্ড চৰকাৰৰ দ্বাৰা ব্যয়সম্বলিত আৰু ইংলেণ্ড মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনৰ।

Version 2.0 SL03v1
Assam

Except for third party materials and otherwise stated, this content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/
TESS-India is led by The Open University UK and funded by UK aid from the UK government

এই গোটটো কিহৰ বিষয়ে (What this unit is about)

বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত আৰু শিক্ষা ব্যৱস্থাত বিভিন্ন ৰূপত হোৱাপৰিৱৰ্ত্তন এক সাধাৰণ ঘটনা। বিদ্যালয় চলাওতাজন বাহ্যিক বা আভ্যন্তৰিক হ'ব পাৰে নাইবা দুয়োধৰণৰ উমৈহতীয়া হ'ব পাৰে। পৰিৱৰ্ত্তন অনাৰ ভাৰ আপোনাৰ ওপৰত ধাৰ্য্য কৰা বা আপোনাৰ দ্বাৰা হ'ব পাৰে। বহু ক্ষেত্ৰত চূড়ান্ত লক্ষ্য বৰ্তমানৰ অৱস্থাৰ পৰা ভৱিষ্যতৰ বহু বাঞ্চনীয় অৱস্থালৈ গতি কৰিব পাৰে। বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত পৰিস্থিতিত, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকণৰ বিকাশত, অথবা শিক্ষণ আৰু শিকনলৈ পোনপটীয়া পৰিবৰ্ত্তনৰ বা সাফল্য বিকাশৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ গাঁঠনি আৰু ব্যৱস্থাৰ মাজেদি শিকনত সহায় কৰাত চূড়ান্ত সমন্ধ স্থাপন কৰে।

এই গোটটোত আপুনি আপোনাৰ বিদ্যালয়ত বা শৈক্ষিক পটভূমিত আৰু শৈক্ষিক পৰিবৰ্ত্তনৰ বিবেচিত কিছু পৰিচালকে পৰিৱৰ্ত্তনক কি উদ্দেশ্য কৰে বিবেচনা কৰিব পাৰে। তেতিয়া আপুনি কাৰ্য আৰম্ভৰ বাবে আন নেতৃত্ব বিচাৰিব পাৰে, যেনে- সহযোগিতা, বিতৰণ ব্যৱস্থা, গণতান্ত্ৰিক আৰু বিৰৰ্ত্তন নেতৃত্ব। আপুনি এইবোৰ বিভিন্ন কাৰ্য আৰম্ভ আৰু শৈক্ষিক নেতৃত্বলৈ যথাৰ্থ সৃষ্টিৰে সংযোগ কৰিব পাৰে, পৰিৱৰ্ত্তনৰ কাৰণে অভিৰোচন আৰু বিশ্বাস প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা হিচাপে বিবেচনা কৰা হয়। তথাপিও আপুনি নিজকে কিমান ভালকৈ অভিৰোচন কৰিছে আৰু আন সকলক পৰিৱৰ্ত্তনত আগবঢ়াই নিবৰ বাবে কেনেকৈ আপুনি প্ৰস্তুত হৈছে, চাবৰ বাবে কিছু সময় ব্যয় কৰা উচিত। আপুনি এজন প্ৰধান হিচাপে আপোনাৰ ভূমিকাক প্ৰতিফলিত কৰা উচিত আৰু এই গোটত তুলি ধৰা কিছু সমস্যাই কেনেকৈ আপোনাৰ বৰ্ত্তমান অভ্যাসক বিকাশ কৰাত আপোনাক সহায় কৰিব চিন্তা কৰক।

শিকন দিনলিপি (Learning Diary)

এই গোটটোৰে ওপৰত কাম কৰাৰ সময়ত শিক্ষণ দিনলিপী এখন বহী বা ফোল্ডাৰত (Folder) টোকাসমূহ লিপিবদ্ধ কৰক য'ত আপুনি আপোনাৰ সকলো চিন্তা আৰু পৰিকল্পনা সমূহ একে ঠাইতে থ'ব পাৰে। সম্ভৱত আপুনি আৰম্ভ কৰিলেই।

গোটটোত আপুনি অকলে কাম কৰিব পাৰে, কিন্তু যদি আপুনি আন বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্বসকলৰ লগত আলোচনা কৰে তেন্তে আপুনি বহু বেছি শিকিব পাৰিব। এইজন আপোনাৰ সহকৰ্মীও হ'ব পাৰে যিজনৰ লগত আগতে সহযোগিতা কৰিছিল বা আন এজন যি জনৰ লগত আপুনি নতুনকৈ সম্বন্ধ স্থাপন কৰিছে, এইটো আপুনি সংগঠিত হৈও কৰিব পাৰে বা আনুষ্ঠানিক ভিত্তিটো কৰিব পাৰে। আপোনাৰ শৈক্ষিক দিনলিপীৰ টোকাই এনেধৰণৰ আলোচনাত সহায়ক হব, যেতিয়া আপুনিও দীৰ্ঘ সময়ৰ বাবে শিক্ষণ আৰু বিকাশৰ অংকণ কৰিব।

বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানে এই গোটটোৰ পৰা কি শিকিব (What school leaders can learn in this unit)

- বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত বাহ্যিক আৰু আভ্যন্তৰিণ পৰিচালক সকলক চিনাক্ত কৰা।
- পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰয়োগত আহা প্ৰত্যাহ্বান সমূহ চিনাক্ত কৰা।
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিকল্পনা আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ পথ-প্ৰদৰ্শনত প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ লোৱা।
- শৈক্ষিক নেতৃত্বক নেতৃত্বৰ অগ্ৰগতি সমূহ আৰু এইবোৰৰ আপোনাৰ অগ্ৰগতিৰ লগত সমন্ধ চিনাক্ত কৰক।
- পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰকল্পটোৰ মাজেদি উদাহৰণ, উৎসাহ আৰু আন ব্যক্তিক অভিৰোচন কৰা পৰিৱৰ্ত্তনৰ পথ দেখুৱাক।

১. পৰিৱৰ্ত্তনৰ উপস্থাপন (1 Introduction to change)

জড়িত থকা প্ৰধান আৰু অংশ গ্ৰহণকাৰী দুয়োৰে বাবে পৰিৱৰ্ত্তন এটা প্ৰত্যাহ্বান হ'ব পাৰে, যে ব্যক্তি সকল পৰিনামৰ বিষয়ে দুচিন্তিতও হ'ব পাৰে। বহু শৈক্ষিক ব্যৱস্থাত, এই নীতি প্ৰস্তুত কৰ্ত্তা সকল, যিয়ে প্ৰায়ে বিদ্যালয় সমন্ধীয় পৰিবৰ্ত্তন আৰম্ভ কৰে; সেইবোৰ বাহ্যিক

পৰিচালক। তথাপিও, তাত আন দৃষ্টান্তও আছে, য'ত আপুনি এজন প্ৰধান হিচাপে, আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ সৈতে সুক্ষ্ম বা মধ্যমীয়া আকাৰৰ পৰিৱৰ্ত্তন আৰু আপোনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আৰু সম্ভৱত সমাজৰ আগ্ৰহ আৰু বিদ্যালয়ৰ প্ৰয়োজন ওপৰত সঁহাৰি জনায় সেইবোৰ হ'ল আভ্যন্তৰীন পৰিৱৰ্ত্তন।

ত্ৰি য়া-কলাপ ১ ঃ পৰিচালকৰ পৰিৱৰ্ত্তন (Activity 1: Drivers of change)

আৰম্ভনিতে, আপোনৰ বিদ্যালয়ত এই মাত্ৰ হোৱা পৰিৱৰ্ত্তনৰ বিষয়ে ভৱক । এইটো বাহিৰৰ পৰা প্ৰবৰ্ত্তন কৰা হৈছে যে বা ইহঁতবোৰ বিদ্যালয়ৰ সমাজৰ পৰা আহিছে? ইহঁতবোৰ ৰাষ্ট্ৰীয় বা ৰাজ্যৰ গোটে উপবিষ্ট কৰা পাট্যত্ৰ মৰ পৰিবৰ্ত্তন বা পৰীক্ষা সমূহৰ বাস্তৱ পৰিৱৰ্ত্তনও হ'ব পাৰে, বা আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ সুক্ষ্ম পৰিবৰ্ত্তনো হ'ব পাৰ, যাতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক প্ৰাথমিক শিক্ষা দিয়াৰ বাবে দিয়াৰ বাবে দিনতো প্ৰচুৰ উৎপাদনশীল হ'য়।

পাঁচটা বাহ্যিক কাৰক আৰু পাঁচটা আভ্যন্তৰীণ কাৰকৰ তালিকা কৰক যাতে াপোনাৰ বিদ্যালয় বা জিলাত পৰিচালকৰ পৰিৱৰ্ত্তন অনুভৱ কৰে।

আলোচনা (Discussion)

এজন প্ৰধান হিচাপে কি পৰিস্থিতিৰ ওপৰত আপুনি কাম কৰিছে আৰু বিদ্যালয়ত লভ্য সমল সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব সহকাৰে নিৰ্ভৰ কৰি আপুনি আব্যন্তৰিণ পৰিচালক চিনাত্ত কৰিব পাৰিব। তথাপিও যদি াপোনাৰ বিদ্যালয়ত পূণ্যতম সমল আৰু ডাঙৰ শ্ৰেণী সমূহ থকা স্বত্তেও পৰিৱৰ্ত্তনৰ আৰম্ভ আৰু সূত্ৰ পাত কৰিব পাৰিব। এইটোৱেই হ'ল শিকণৰ ধনাত্মক প্ৰভাৱ, উদাহৰণস্বৰূপে অসমৰ্থতাৰ সৈতে বহু ল'ৰা - ছোৱালী বা উচ্চ পৰ্য্যায়ত থকা বহু ছাত্ৰীক অন্তভূক্ত কৰিব পাৰিব।

এই ত্ৰি য়া-কলাপে আপোনাৰ বিদ্যালয়ত কেনেধৰণৰ পৰিবৰ্ত্তন আপুনি বিচাৰে চাৰে বিষয়ে অনুভৱ আৰু আপোনাৰচিন্তা উন্নত কৰিব। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কেন্দ্ৰীক বহু কামত অগ্ৰহৰ, বহু কাৰ্য ভিত্তিক শিকণ, গুৰুত্ব দিয়া আৰু সকলো শিশুকে সন্মান দিয়া আৰু সিহঁতৰ অসাধাৰণতা, বা শিকণৰ কাৰণে বৰঞ্চ পৰীক্ষা কৰাতকৈ নিৰুপণ সংগঠিত কৰাত উদযাপনৰ সৈতে সহায় কৰিব।

তালিকা (১) ত প্ৰাথমিক আৰু মাধ্যমিক স্তৰত বৰ্তমানৰ বাহ্যিক পৰিচালকৰ উদাহৰণ দেখুৱা হৈছে, কেতিয়াবা এইবোৰ বিস্তৃত ভাৱে গুণাগঁথা আৰু তাত তেখেতসকলৰ বাবে উপযোগীকৈ প্ৰস্তত কৰা, আন সময়ত এইবোৰ হঠাৎ বেচি হোৱা, কিছুমানত আৰশ্যক হয় তৎক্ষণাত কাৰ্যৰ; আন সকলৰ বাবে পৰিবৰ্ত্তন বেচি ত্ৰ মশঃ ভাবে হ'ব পাৰ।

তালিকা ১ ঃ প্ৰাথমিক আৰু মাধ্যমিক স্তৰত বাহ্যিক পৰিচালক

প্ৰাথমিক	মাধ্যমিক
ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যত্ৰ ম ৰূপৰেখা (NCF) শিক্ষাৰ অধিকাৰ ২০০৯ RTE) সৰ্বশিক্ষা অভিযান (SSA) মধ্যাহ্ন ভোজনৰ আঁচনি	ৰাষ্ট্ৰীয় মাধ্যমিক শিক্ষা অভিযান আৰ্হি বিদ্যালয় সমূহৰ আঁচনি ছাত্ৰী নিবাসৰ আঁচনি শিক্ষাৰ অধিকাৰ ২০০৯ RTE) ৰাষ্ট্ৰীয় সংস্থান বনাম যোগ্যতা জনপানীৰ আঁচনি। ছাত্ৰীসকলৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্দীপক ভাষা শিক্ষক নিযুক্তি ।

মহিলা সমক্ষ্যা কাৰ্যসূচী মাদ্রাছাত গুণগত শিক্ষা প্ৰদানৰ আঁচনি,	Inclusive Education of the Disabled at Secondary Stage Scheme of Vocational Education National Means-cum-Merit Scholarship Scheme National Incentive to Girls Appointment of Language Teachers

২ প্ৰত্যাহ্বানৰ সৈতে আচৰণ (2 Dealing with challenges)

বিদ্যালয় প্ৰধান সকল আৰু শিক্ষক সকল প্ৰায়ে প্ৰত্যাহ্বানৰ মুখামুখি হয়, যেতিয়া পৰিবৰ্ত্তনবোৰ কৰে, কেনেকৈ শিক্ষক সকল আৰু আন ব্যক্তি সকলে পৰিবৰ্ত্তন প্ৰান্তিৰ দ্বাৰা কাৰ্যৰম্ভ কৰে এটা পাৰ্থক্য পাবৰ বাবে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন ১ আৰু ২ হ'ল উদাহৰণ।

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন ১ ঃ উপস্থিতিৰ উন্নতি ঘটাবলৈ অতিৰিক্ত ত্ৰি য়া-কলাপ ঃ (Case Study 1: Additional activities to boost attendance)

বিষয় ঃ বিদ্যালয়ৰ সময়সূচী য় দিন সংগঠিত কৰা।

শিক্ষক ঃ মিচেচ কলিতা

আনুসঙ্গিক ঃ ৫৫০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৈতে পাব্লিক বিদ্যালয়, মুছলিম সংখ্যা গৰিষ্ঠ আৰু মধ্যম আকাৰৰ লগত অৱস্থিতি ।

সমস্যাৰ বিবৃতি ঃ মিচেচ কলিতাই লক্ষ্য কৰিলে যে বিদ্যালয়ৰ দিনবোৰ নীতি দীৰ্ঘ হোৱাৰ বাবে আৰু পাঠ্যত্ৰ ম সম্পূৰ্ণ কৰাৰ চাপ আদিয়ে বুজায় যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সৃজনীমূলক বা ব্যৱহাৰৰ উপযোগী ত্ৰি য়া-কলাপত অংশ গ্ৰহণ কৰোৱাৰ বাবে কম সময় পোৱা যায় । এই ত্ৰি য়া-কলাপবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি কৰিবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়, অতিৰিক্ত ভাবে, তেখেতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী উপস্থিতিৰ বিষয়ে বিবেচনা আৰু তেওঁলোকক বিদ্যালয়ত থাকিবৰ বাবে অভিৰোচনত গুৰুত্ব দিব বিচাৰিলে।

পৰিবৰ্ত্তন ঃ প্ৰত্যাহহানক উদ্দেশ্য কৰি বিদ্যালয়ৰ দিন সূদীৰ্ঘ কৰাক জড়িত কৰি মিচেচ কলিতাই পৰিবৰ্ত্তন আৰম্ভ কৰিলে, প্ৰত্যেক দিন বিদ্যালয়ৰ শেষত অতিৰিক্ত আধা ঘণ্টা সময় যোগ দিলে, মিচেচ কলিতাই আপোচ নকৰাকৈ বিদ্যালয়ত পাঠ্যত্ৰ মৰ কেন্দ্ৰীভূত কৰি সময় আৰু বিস্তৃত কৰি একমাত্ৰ অসাধাৰণ ত্ৰি য়া-কলাপ সৃষ্টিৰ বাবে সমৰ্থ হ'ল। ত্ৰি য়া-কলাপবোৰ যেনে ব্যায়ম (কৰেট), খেলবোৰত অন্তভূক্ত কৰিলে ৰৈম আৰু দবা খেল আৰু পৰ্য্যায় ত্ৰ মে পুথিভঁৰালৰ সময় ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে নাজানে বিদ্যালয়ৰ শেষত কোনটো ত্ৰি য়া-কলাপত তেওঁলোকে অংশ গ্ৰহণ কৰিব, যিটো আছিল আশ্চৰ্য্যৰ এটা যোগাত্মক উপাদান আৰু বিদ্যালয়লৈ অহাত অতিৰিক্ত আগ্ৰহৰ সৃষ্টি কৰিছিল, উদ্ভাৱণৰ উৎকৰ্যতাই ইয়াট বৰঙণি যোগাইছিল, তেতিয়া শিশু সকলক পবিত্ৰ কৰাৰ উন্নতিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে বিদ্যালয়ত আনন্দ আৰু শিকণৰ বাবে লভ্য সময় দুয়োটাই যথেষ্ঠ পৰিমানে পাইছিল।

এইটো কিয় আগ্ৰহজনক ঃ বৰ্ত্তমান সময়ৰ পৰিস্থিতিক উদ্দেশ্য কৰি এইটো অবলমণ কৰা হৈছিল য'ত ভাৰতায় শিশ সকল গতানুগতিক ভাবে মাথো চাৰি ঘণ্টা বিদ্যালয়ত কটায়, তুলনামূলক ভাবে উন্নত দেশ বোৰত য'ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল ছয়ৰ পৰা আঠ ঘণ্টা বিদ্যালয়ত কটায় ।অতিৰিক্ত ভাবে, বিদ্যালয়ত উপস্থিতি উন্নত কৰিবৰ বাবে এটা আনন্দ দায়ক পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাত ই স্বীকৃতি দিয়ে।

সম্ভাৱনাযুক্ত প্ৰত্যাহ্বানৰ কাৰ্যকাৰী কৰণ ঃ বিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা সমিতি প্ৰত্যয়জনক হোৱা প্ৰয়োজন। তাত যোগান ধৰা পাঠ- বহিৰ্ভূত ত্ৰি য়া-কলাপত প্ৰত্যাহ্বানৰ তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ সমল থাকিব পাৰে। বিদ্যালয়ৰ ত্ৰি য়া-কলাপবোৰ দিওঁতে সাবধান হোৱা উচিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল

সেই বোৰত সঁচাকৈ আগ্ৰহি আৰু নিশ্চিত হ'ব লাগিব যে ছোৱালী আৰু ল'ৰা সমভাৱে উপকৃত হৈছে।

পৰিনাম কিমান দূৰ (শিক্ষকৰ মতে) ঃ মিচেচ ঃ কলিতাই দেখিলে যে লক্ষনীয় ভাবে উপস্থিতি বাঢ়িছে আৰু নিয়মানুবৰ্তীতা উন্নত হৈছে।

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন ২ ঃ শিক্ষণৰ নিৰাপত্তাজনক ব্যৱস্থাৰ লক্ষ্যৰে স্বাস্থ্য পৰীক্ষা (Case Study 2: Health check-ups to safeguard learning)

বিষয় ঃ শিক্ষাৰ ওপৰত কাৰকৰ প্ৰভাৱ (যেনে পুষ্টি বা স্বাস্থ্য)

শিক্ষক ঃ মিঃ চত্ৰ বৰ্তী

আনুসাঙ্গিক ঃ পাব্লিক বিদ্যালয়খন গুৱাহাটীৰ অতি অবহেলিত ঠাইত অৱস্থিত।

সমস্যাৰ বিবৃতি ঃ মিঃ চত্ৰ বৰ্তীয়ে জানিছিল যে তেখেতৰ বহু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ স্বাস্থ্যৰ যত্ন লোৱাৰ সামৰ্থ নাই আৰু যে তেওঁলোক যি পৰিৱেশত থাকে সেইটো অস্বাস্থ্যকৰ। ইয়াৰ ফলত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল হয়তু বিদ্যালয়ত উপস্থিত থাকি বেমাৰ বিয়পায় বা সঘনাই অনুপস্থিত থাকে।

পৰিবৰ্ত্তন ঃ এই সমস্যা অতিত্ৰ ম কৰিবৰ বাবে এটা ত্ৰিগুন - শাখা স্বাস্থ্য আঁচনিক জড়িত কৰি পৰিবৰ্ত্তনৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে। স্থানীয় চিকিৎসক সকলৰ সৈতে মধ্যস্থতাৰে সমন্ধ কৰি, মিঃ চত্ৰ বৰ্তীয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কাৰণে প্ৰত্যেক ছমাহত মুক্ত চিকিৎসা স্বাস্থ্য পৰীক্ষা আৰু মুক্ত চকু পৰীক্ষা সেৱা নিশ্চিত কৰিলে। সৰ্ব্বশেষত মিঃ চত্ৰ বৰ্তীয়ে বিশেষকৈ সৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক যিসকলৰ সুস্বাস্থ্য আৰু বৃদ্ধিৰ বাবে ভিটামিনৰ প্ৰয়োজন। মিঃ চত্ৰ বৰ্তীয়ে দপৰীয়াৰ আহাৰ যোগান ধৰাৰ এজন পৃষ্ঠপোষক পালে, এই পৰিবৰ্ত্তনৰ লক্ষ্য হ'ল যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাথো স্বাস্থ্য যত্ন আৰু চকু পৰীক্ষাৰ যোগান ধৰাই নহয়, কিন্তু তেওঁলোকে যাতে শিকে কেনে ধৰণেৰে বেচি সুস্বাস্থ্যৰে থাকিব লাগে।

কিয় এইটো আগ্ৰহ জনক ঃ ইয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ অনুপস্থিতি কামোৱাৰ এটা প্ৰতিৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা লয়ু, যিটো শিকণৰ কাৰণে ক্ষতিকাৰক।

সম্ভাৱনা প্ৰত্যাহ্বান সমবহৰ কাৰ্য কৰণ ঃ নিয়াৰিকৈ সফল হ'ৰ বাবে এটা অনুপাতত ডাক্ত ৰ আৰু নাৰ্চ সকলেও বিদ্যালয়ত স্বাস্থ্য যত্নত উৎসাহ যোগোৱা প্ৰয়োজন।

পৰিণাম কিমান দূৰ (শিক্ষকৰ মতে) ঃ মিঃ চত্ৰ বৰ্তীয়ে প্ৰতিবেদন দিলে যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি উন্নত হৈছে, লক্ষণীয় ভাবে মনোযোগ বাঢ়িছে আৰু অভিভাৱক সকলেও তাক স্বীকাৰ কৰিছে, যিসকলে স্বাস্থ্য সেৱা যোগান ধৰাক প্ৰশংসা কৰি বিদ্যালয়ৰ সৈতে জড়িত হৈছিল। এজন ছাত্ৰৰ গুৰুত্ব যকৃত (লিভাৰ) সংত্ৰ মণ এটা দ্বিমাহিক পৰীক্ষাতে সফলতাৰে চিনাক্ত কৰা হ'ল, যিটো ফলস্বৰূপে, সময়ত চিকিৎসা কৰা হৈছিল। এতিয়া মিঃ চত্ৰ বৰ্তীয়ে মুক্ত চকু যত্ন সেৱা সমাজলৈ বিস্তৃত কৰিছিল।

চিত্ৰ ১ ঃ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনৰ কৌশল সমূহৰ বিকাশ কৰা হৈছে।

যদিহে একেই সমস্যা আপোনাৰ বিদ্যালয়ত সন্মূখীন হোৱা নাই, ইয়াত মূল্য দি, কিছুমান প্ৰত্যাহ্বান বিষয়ে ভবা উচিত যিবোৰ আপোনাৰ সহকৰ্ম্মী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসফল সন্মূখীন হ'ব পাৰে আৰু এখন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে, সেইবোৰ উপশম কৰিবলৈ আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকনৰ বিকাশৰ বাবে কিছু কৌশল প্ৰয়োদ কৰিব পাৰে, আপুনি এই বিষয়েও চিন্তা কৰা উচিত , এইবোৰৰ পৰিৱৰ্ত্তনত কেনেকৈ আপুনি কাৰ্যাৰম্ভ কৰিব, আৰু কেনেকৈ আপুনি সহকৰ্ম্মী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আৰু সমাজৰ সৈতে কাম কৰিব, নিশ্চিত হওঁক যে যিটোকে আপুনি স্থানত ৰাখে সেইটো বৰ্ত্তি থাকে আৰু আপোনাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিকন আৰু জীৱনৰ ওপৰত সঠিক প্ৰভাৱ পৰে।

৩ কেনেকৈ পৰিবৰ্ত্তন সম্ভৱ (3 How change happens)

আমাৰ বিদ্যালয় সমূহত পৰিবৰ্ত্তন কেনেকৈ আহে আৰু শৈক্ষিক পৰিৱেশৰ ওপৰত বহু মতবাদ উপস্থাপন কৰা হৈছে। তাৰে এটা প্ৰান্ত পৰিবৰ্ত্তন বিৰ্তক হ'ল আভ্যন্তৰীণ বনাম বাহ্যিক মতবাদ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক আৰু প্ৰশাসনীক বিষয়াকে সম্ভাৱনা যুক্ত পৰিবৰ্ত্তনৰ প্ৰতিনিধি হিচাপে বিবেচনা কৰো। যি সকলে তেখেত সকলৰ কামৰ মাজেদি, পৰিবৰ্ত্তন আৰম্ভ আৰু প্ৰয়োগ কৰাত সমৰ্থ হয় (প্ৰধানকৈ গুণৰ মানদণ্ড বিকাশৰ বাবে প্ৰয়োজন) কেতিয়াবা ইয়াক ঐচ্ছিকতা মতবাদ হিচাপেও বৰ্ণনা কৰা হয়, কাৰণ প্ৰধান সকলৰ স্বৈচ্ছিক কামত (বা নিজে আৰম্ভ কৰা) কেনেদৰে আৰু আন প্ৰতিনিধি সকলে বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত পৰিবৰ্ত্তন অনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে।

আনটো মতবাদ হ'ল বাহ্যিক ভাবে আৰম্ভ কৰা অতি বেচি শৈক্ষিক পৰিবৰ্ত্তন । ইয়াৰ বৈশিষ্ট হ'ল যেতিয়াই নতুন আঁচনিৰ উৎযাপন কৰা হয়, শিক্ষা কৃত্বপক্ষৰ দ্বাৰা চাপ পৰে, ইটাক প্ৰায়ে অৱধাৰিত মতবাদ হিচাপে উল্লেখ কৰা হয়, কাৰণ প্ৰধান সকলক আৰু তেখেতৰ সহকৰ্ম্মী সকলক পৰিবৰ্ত্তনৰ লক্ষ্য হিচাপে ৰাখে, যিটো বাহ্যিক শক্তি সমূহৰ দ্বাৰা স্থিৰ কৰা হয় (অৰ্থলৈতিক, প্ৰযুক্তি , সৰ্ব্বাত্মক, সংস্কৃতি সঞ্চালন আদি) । বহু শিক্ষক আৰু বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলে কয় যে এনে ধৰণৰ পৰিবৰ্ত্তনত তেখেত সকল প্ৰায়ে অভিজ্ঞ য'ত পৰিবৰ্ত্তনত প্ৰয়োজন হোৱা বোৰক দাবী বা বলবৎ কৰা হয়।

বিদ্যালয়ৰ পৰিস্থিতিত যিকোনা ধৰনৰ উল্লেখ কৰা পৰিবৰ্ত্তনক যিবোৰ বিদ্যালয়ত হয়, হয়তুবা কৰ্মচাৰী সকলৰ দ্বাৰা ইচ্চাকৃতভাবে কৰা কাম বা পৰিবৰ্ত্তনত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ স্থিতি বা এখন ৰাজ্য বা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্দোগতো হ'ব পাৰে। পৰিবৰ্ত্তনটো আগতে সক্ৰিয় (এটা ইচ্ছাকৃত , নিজস্ব ভাবে আৰম্ভ কৰা কাম) বা পুনঃসক্ৰিয় (উদ্দীপক সহাঁৰি জনোৱা) হ'ব পাৰে;

হয়তুবা আভ্যন্তৰীণ বা বাহ্যিক ভাবে পৰিচালনাক অগ্ৰাহ্য কৰি, বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত পৰিবৰ্ত্তন কেনেকৈ আৰম্ভ হয় চাবৰ বাবে দুটা পথ তাত আছে (চিত্ৰ-২)

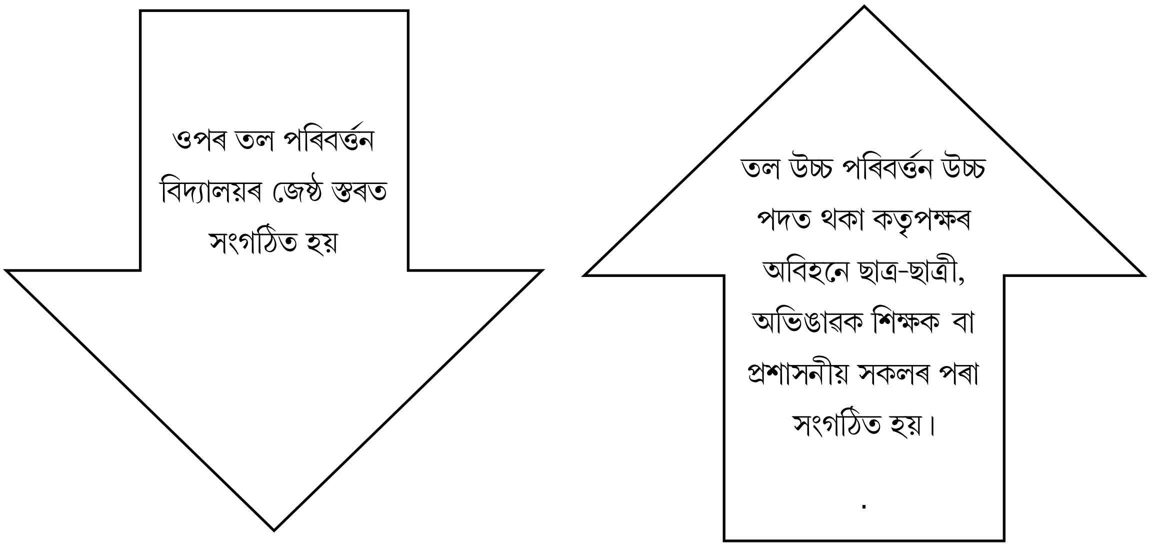

চিত্ৰ ৩ ঃ ওপৰ তল আৰু তলি উচ্চ পৰিবৰ্ত্তন।

ওপৰ - তল পৰিবৰ্ত্তনত সুস্পষ্ট দেখা যায় বিদ্যালয়ৰ মাজেদি অভ্যাস কৰাৰ বাবে আপেক্ষিক ভাবে সহজ সহকৰ্ম্মী আৰু বিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্য সকলৰ দ্বাৰা সৰ্ত সাপেক্ষে বিনিময় আৰু সন্মতিৰ মত সাপেক্ষে যাতে ই সদায়ে বিষয় লহয়। ইয়াক সাধাৰণতে বিদ্যালয়ত বিস্তৃত ভাবে আৰম্ভ কৰা হয় আৰু সেয়ে উন্নত কৰাৰ সুবিধা অপৰিবৰ্ত্তিত, প্ৰনালীবদ্ধ, যাতে পৰিবৰ্ত্তন আৰম্ভ কৰাৰ প্ৰয়োগ হাতত থাকে। ওপৰ তল পৰিবৰ্ত্তন সাধাৰণতে পৰিবৰ্ত্তন প্ৰয়োগত জড়িত সকলৰ সৈতে কিছু আলোচনাৰ মাত্ৰা ; তথাপিও, আশিংক ভাবে সময়ৰ নাটনি, সহকৰ্ম্মীৰ লগত আলোচনা নকৰাকৈ নিৰ্দ্দেশ আৰু বল প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা ওপৰ তল পৰিবৰ্ত্তন ধাৰ্য্য কৰা হয়। এইটোৰ কাৰণে অভিৰোচন আৰু নৈতিক শিক্ষাৰ কঠোৰ পৰিণাম হ'ব পাৰে, কিন্তু যদি সাংগাঠনিক অস্তিত্বক সংকটত পেলোৱা হয়, বিদ্যালয়ৰ কৰ্মচাৰী সকলে প্ৰত্ৰি য়াৰ লগত আপোচ নকৰাকৈ খৰতকীয়া আৰু উগ্ৰকাৰ্যৰ প্ৰয়োজন ভালদেৰ মানি লয়।

আনহাতেদি তল, উচ্চ পৰিবৰ্ত্তন, বিদ্যালয়ৰ সমাজ নিতস্ব ভাবে পৰিকল্পানা কৰাৰ সুবিধা আছে। যিসময়ত বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতি উন্নত কৰা, আঁচনি প্ৰয়োগ আৰু নিৰীক্ষণ, আৰু তাৰ পিচত বিদ্যালয়ৰ মাজেদি শিক্ষাৰ অধিকাৰৰ দ্বাৰা ই কাৰ্যক্ষমতা উন্নত কৰে, তল - উচ্চ পৰিবৰ্ত্তনে এইটোও পৰামৰ্শ দিয়ে যে যিকোনো বিদ্যালয়ৰ দ্বাৰা, কিন্তু তেতিয়া জেষ্ঠ সহকৰ্মীৰ দ্বাৰা যিজনৰ প্ৰভাৱ আৰু পৰিচালনাৰ মাজেদি প্ৰায়োগত কতৃত্ব আছে। তথাপিও কেতিয়াবা উচ্চ সামত্ৰীৰ বিনিময়ৰ প্ৰয়োজন হয়, আৰু পৰিবৰ্ত্তনৰ ওপৰত বিদ্যালয়ৰ সমাজ ততালিকে সন্মত নহয়; তেতিয়া আন প্ৰতাহ্বান সূচক পৰিনাম জাগ্ৰত হয়। সেই কাৰণে , তল- উচ্চ পৰিবৰ্ত্তনক কেতিয়াবা অনিশ্চিত বিবেচনা কৰা হয় আৰু সংগঠনৰ মাজেদি কৰোতে সময়ৰ গৰকাৰ হয়।

চিত্ৰ- ৩ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ধাৰণা বোৰ শুনক।

যিকোনো পৰিবৰ্ত্তন আৰম্ভ কৰোতে সমস্যাবোৰ কম কৰাৰ বাবে, বিদ্যালয়প কিছু প্ৰধান সকলে এটা ক্ষেত্ৰত তেখেত সকলৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ কামৰ বাবে নতুন পথৰ পৰীক্ষামূলক আঁচনিৰ চেষ্টা কৰে। সমস্যাবোৰ নিৰূপণ কৰা আৰু যিবোৰ পৰিণাম জাগ্ৰত হয়, আৰু যিকোনা প্ৰয়োজনীয় কাৰ্য সম্পূৰ্ণ বিদ্যালয়ৰ মাজেদি বিস্তৃত কৰাৰ আগতে প্ৰয়োজনীয় সমন্বয় সছাপন কৰিব লাগে। ইয়াৰ মানে হ'ল যে পৰিবৰ্ত্তন ডাঙৰ অনুপাতত আৰণভ কৰাৰ আগতে যিকোনো গুৰুত্ব পূৰ্ণ দুৰ্ব্বলতা সমূহ বাচি উলিয়াব লাগিব।

ত্ৰি য়া-কলাপ ২ ঃ আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিবৰ্ত্তন সমূহ (Activity 2: Changes in your school)

যোৱা বছৰ বা দুবছৰত আপোনাৰ বিদ্যালয়ত হোৱা তিনিটা পৰিবৰ্ত্তনৰ বৈশিষ্ঠ কিছু সময় সময় ব্যয় কৰি চিন্তা কৰক, সেইতু হয়তু ডাঙৰ বা সৰু পৰিবৰ্ত্তন হ'ব পাৰে, কিন্তু ইহঁতে বুজাব যে, ব্যক্তি সকলে তেখেত সকলৰ উৎকৰ্ষতা, আচৰণ সমূহৰ বা প্ৰত্ৰি য়াবোৰৰ পৰিবৰ্ত্তন কৰিব । আপোনাৰ শিকন দিনলিপীত, তলৰ প্ৰ.ন সমূহৰ লগত সমন্ধ ৰাখি এটা টোকা প্ৰস্তুত কৰক।

- প্ৰত্যেক পৰিবৰ্ত্তনৰ পৰিচালক বা প্ৰবৰ্ত্তক কি আছিল?
- সেই পৰিচালকক আপুনি আৰু আন ব্যক্তি সকলে কেনেকৈ সঁহাৰি দিছিল?
- পৰিবৰ্ত্তন প্ৰটোগত কি প্ৰত্যেহ্বান বোৰ আছিল?
- আপুনি আৰু আপোনাৰ সহকৰ্ম্মী সকলে কেনেকৈ এই সৈতে সমকক্ষ হৈছিল?
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকণত এই পৰিবৰ্ত্তনে কি ফল পেলাইছিল?

আলোচনা (Discussion)

শৈক্ষিক পৰিবৰ্ত্তনৰ উদ্দ্যমত শ্ৰেণীকোঠাৰ অভ্যাস ; বিদ্যালয় স্তৰত পৰিবৰ্ত্তন বা বেচি ডাঙৰ অনুপাতত ৰাজ্যত বা ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰত পৰিবৰ্ত্তনক এটা বহল পৰিসৰত আবৰি ৰাখে আপোনাৰ নিজৰ সঁহাৰি আন বিগ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলৰ পৰা বেলেগ হ'ব পাৰে, কাৰণ পৰিবৰ্ত্তনৰ ফল প্ৰত্যেকৰে বাবে বিভিন্ন হ'ব পাৰে, কিছু সহকৰ্ম্মী পৰিবৰ্ত্তনৰ অভিক্ষতাত অভিজ্ঞ হ'ব পাৰে আৰু তেখেত সকলৰ ভূমিকাত, বয়তু আন সকলে পৰিচালনা কৰা আৰু প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ সুযোগ আজুৰি ল'ব পাৰে তল- উচ্চ পৰিবৰ্ত্তনৰ আদৰ্শৰ

এটা উদাহৰণ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন ১ আৰু ২ আছে নতুন শিশু পাব্লিক বিদ্যালয়ৰ বাহ্যিক সোজধৰা ব্যক্তি সকলৰ যদিও এটা সফল সাধু বৰ্ণনা কৰা হৈছিল। বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান সকলৰ পৰা আৰম্ভ হৈ যিজনে স্থানীয় সমস্যাক সংগঠিত আৰু উদ্দেশ্য কৰি জড়িত হোৱা আৰু গোজপুতি ধৰা সকলৰ যিকোনো পৰিবৰ্ত্তনৰ উদ্যেমক সন্মতি দি উচিত মূল্য দিয়াটো শ্ৰেয়ঃ, তথাপিও আপুনি নিজকে একে পৰিস্থিতিত পাব য'ত আপোনাৰ ভৱিষ্যতৰ সিদ্ধান্তত কোনেও অংশ নলব পাৰে, সেই কাৰণে , আপোনাৰ যিকোনো পৰিৱৰ্ত্তনৰ অগ্ৰহৰ অতি কণ্ঠকৰ হয়। আপুনি এইবোৰৰ কিছুমান পৰিণাম খণ্ড ৬ ত বিবেচনা কৰিব পাৰে।

তথাপিও তাত মনত ধাৰণা কৰিব পৰা তিনিটা প্ৰয়োজনীয় বিষয় আছে যেতিয়া পথ প্ৰদৰ্শন বা পৰিবৰ্ত্তন নিয়ন্ত্ৰণ কৰে।

- তাত অনিশ্চয়তাৰ এটা উপাদান আছে ঃ ভৱিষ্যত কি হ'ব কোমেও নাজানে , কিন্তু ভৱিষ্যত লক্ষ্য পাবৰ বাবে দায়িত্বপূৰ্ণ পৰিকল্পনা স্থিৰ কৰি ৰাখিব লাগে।
- পৰিবৰ্ত্তনে নেতৃত্ব বিচাৰে ঃ কোনোবা এজন বা এচা ব্যক্তি ৰ দলে, যিজন চাকৰি সূত্ৰে অৱশ্যে প্ৰদান নহয় কিন্তু যিজনে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে আৰু সম্পূৰ্ণ পৰিবৰ্ত্তনৰ সময়ত নিৰ্দ্দেশনাৰ যোগান ধৰে।
- পৰিবৰ্ত্তনৰ এটা আবেগিক ফল আছে ঃ ইয়াৰ ফল ব্যক্তি ভেদে ভিন্ন হয় আৰু ইহঁতে বিভিন্ন ধৰণেৰে প্ৰতিত্ৰি য়া কৰে, কিছুমান ধনাত্মক; কিছুমান ধনাত্মক।
- কিন্তু পৰিবৰ্ত্তন সদায়ে ভাল নে ? কিছুমানে প্ৰতিপন্ন কৰিব বিচাৰে যে তিষ্ঠি থকাৰ বাবে নিম্নতম পৰিবৰ্ত্তন প্ৰয়োজন, আৰু তথাপিও সুস্থিৰতা আৰু পৰিবৰ্ত্তন পৰসৰ নিৰ্ভৰশীল, ইহঁত দুয়োটাৰ পৃথিৱী ব্যাপি দ্ৰুত পৰিবৰ্ত্তনৰ প্ৰয়োজন, পৰিবৰ্ত্তনৰ অবিহনে এটা সংগঠন অপ্ৰচলিতলৈ পৰিণত হয়, বিদ্যালয় সমূহৰ বাহ্যিক পৰিবৰ্ত্তন যেনে প্ৰবজন, নতুন প্ৰযুক্তি সমূহ , দৰিদ্ৰতা , লিঙ্গ ভাব সাম্যহীনতা , নিযোগ কৌশলৰ পাটনি আদিৰ পৰা প্ৰয়োজনীয় পৰিবৰ্ত্তন পাবৰ বাবে সহাঁৰি জনাব পাৰে।

একে টাইতে দৃষ্টি গোচৰ হবৰ বাবে সংগঠনৰ আ ভ্যন্তৰিণ পৰিবৰ্ত্তন আৰু ইয়াৰ স্থিৰতা সমাজত ৰক্ষাৰ আৰু বহল আনুসঙ্গিকতাৰ বাবে বাহ্যিক পৰিবেশৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ প্ৰয়োজন সংখাই বিভিন্ন সংস্কৃতিৰ অভ্যাস সমূহ আৰু যিয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ গুণগত ঐক্য সংস্থাপনৰ প্ৰতি্ৰ য়াবোৰৰ কিছুহ'লেও পৰিবৰ্ত্তন কৰিব। যদি এইটো পৰিবৰ্ত্তন নহয়, সহকৰ্ম্মী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত পৃথকীকৰণ, ভীত্তি সঞ্চাপ আৰু উত্তেজনা জাগ্ৰত হ'ব, এই খণ্ডই অনুসৰণ কৰিছে যে আপুনি আৰম্ভ কেনেকৈ কৰিব বিবেচনা কৰে। এজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে সহকৰ্ম্মী সকলৰ সৈতে পৰিবৰ্ত্তন অনাৰ বিষয়ত কাম কৰিব। আপুনি কিছুমান পথ বিবেচনা কৰিব পাৰে যাৰ দ্বাৰা আপুনি পৰিবৰ্ত্তনৰ বাধা বোৰ অতিত্ৰ ম কৰিব পৰিব আৰু এটা পৰিবেশক পৃষ্ঠপোষকতা কৰি আন ব্যক্তি সকলক নতুন কাম আৰম্ভ কৰাৰ চেষ্টা কৰা অনুমতি দিবও পাৰে।

৪) পৰিবৰ্ত্তনৰ পথ প্ৰদৰ্শন ঃ (4 Planning and leading change)

আমি বৰ ঘনাই সাংগাঠনিক পৰিবৰ্ত্তন পপ্ৰত্ৰি য়াক সবল প্ৰচিলিত ৰীতিত বৰ্ণনা কৰি আছো , য'ত এটা পৰিস্থিতিয়ে আনটোক ধাৰাবাহিক ভাবে অনুসৰণ কৰে, প্ৰকৃততে যিয়ে হওংক কিন্তু সহজ সাধাৰণতে প্ৰত্ৰি য়াটো পয্যায়িত বৰ্ণনা কৰা হয়, যাতে বিছিন্ন নহয়; ইহঁতবোৰ ওপৰা ওপৰিকৈ কৰা বৈশিষ্ট্য পূৰ্ণ কাৰ্য যিটোক নিয়মিত ভাবে পুনৰীক্ষন আৰু পৰিবৰ্ত্তনৰ প্ৰত্ৰি য়াত খাপ খুৱাই লোৱা হয়, মূল পৰিকল্পনাই সন্মুখিল হোৱা প্ৰত্যাহ্বান সমূহক সহাঁৰি জনাই, পৰিবৰ্ত্তন প্ৰদৰ্শন কৰাৰ বিস্তৃত্ব বি ষণ উদাহৰণৰ সৈতে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন ১ আৰু ২ ত সম্ভৱ বৰ্ণনা কৰা হৈছে।

কিয় পৰিবৰ্ত্তনে স্পষ্ট উত্তৰ উপস্থাপন নকৰে তাৰে বিষয়ে সিদ্ধান্ত লওঁক । শ্ৰেণীকোঠাৰ অভ্যাসক কেন্দ্ৰীভূত কৰি শৈক্ষিক পথ প্ৰদৰ্থক তথ্যবিদ ফূলন (Fullan 2007) নতুন শৈক্ষিক কাৰ্য সূচী প্ৰয়োগত অতি কামত তিনিটা মাত্ৰা চিনাত্ত কৰিছিলে।

- নতুন বা পুন ব্যৱহিত শিক্ষন আৰু শিকণৰ সমল সমূহ (তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তি ক অন্তভূক্ত কৰি) ।

- নতুন শিক্ষণ আৰম্ভ বা ত্রি য়া-কলাপ।
- বি ɹাসৰ বিকল্প (উদাহৰণ স্বৰূপে শিক্ষানীতিৰ ধাৰণা আৰু সূত্র)।

বহল তিনিটা শ্রেণীত বিভত্ত কৰা এইবোৰ উমৈহতীয়া ভাবে সংৰক্ষিত নহয় ঃ শৈক্ষিক পৰিবৰ্ত্তনৰ বাবে ইহঁতৰ সকলো সংযোজন প্রয়োজন । বিদ্যালয়ৰ পৰিৱেশত কিমান সৰু পৰিবৰ্ত্তন আৰম্ভ কৰা হৈছে তাক অগ্রাহ্য কৰি, আপোনাৰ শেষফল, আভ্যন্তৰীন (বিদ্যালয়) আৰু বাহ্যিক পৰিস্থিতি (বৰ্ত্তমানৰ সমাজ , ৰাজ্য , চৰকাৰ আৰু আন প্রতিনিধি) দুয়াটাৰ পৰিণাম সম্বৰ উৎসাহজনক হ'ব ।

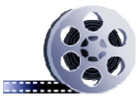

ভিডিঅ' ঃ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব - শিক্ষণ আৰু শিকনৰ পথ প্রদৰ্শন (Video: School Leadership – Leading teaching and learning)

এজন বিদ্যালয়ৰ প্রধান হিচাপে, আপোনাৰ পৰিকল্পনাত তলত উল্লেখ কৰা মূল কাৰক সমূহৰ প্রয়োজনীতাক সাবধানেৰে বিবেচনা কৰক ঃ

- আন ব্যত্তি সকলক পৰিবৰ্ত্তনৰ বাবে আ পোনাৰ মবলনীতি পৰিস্কাৰ আৰু চমুকৈ বাখ্যা কৰাৰ বাবে সাজু হোৱা উচিত।
- আপুনি স্পষ্ঠ হোৱা উচিত, আপুনি কি উৎসাহ জনক কাম কৰিব বিচাৰিছে আৰু তাৰ শেষফলৰ বিষয়ে, এইটো প্রয়োজন যে আপোনাৰ ভূমিকা আৰু দায়িত্বৰ বিষয়ে স্পষ্ট কৈ জনা ৰ আৰু সঠিককৈ কি সাফল্য বিচাৰে।
- যিকোনো অপ্রয়োজনীয় জটিলতা এই প্রত্রি য়াৰ পৰা আঁতৰ কৰা উচিত ।
- আপুনি নিষিচত হ'ব লাগিব যে পৰিবৰ্ত্তনৰ পৰিকল্পনা ব্যৱহাৰিক আৰু সিদ্ধি সাধ্য হয়। আপুনি আকাৰ, স্কেল বা সময়ৰ আধাৰ বা পৰিবৰ্ত্তনৰ ধাৰণা বোৰ ভাঙি সৰু কাৰ্য লৈ পৰিণত কৰি পৰিবৰ্ত্তনৰ উদ্দেশ্যক সফল কৰাৰ বাবে কম কৰা প্রয়োজন।
- পৰিবৰ্ত্তনৰ পৰিনামক মবল্যায়ন কৰক - কি পৰিবৰ্ত্তন হ'ল আৰু কিমান পৰিমানৰ ।

৫ নেতৃত্বৰ কামৰ আৰম্ভ (5 Leadership approaches)

শৈক্ষিক পৰিবৰ্ত্তনৰ অবিৰত কৰাত পথ প্রদৰ্শনৰ বাবে কোনটো কামৰ আৰম্ভ আচাইতকৈ বেচি উৎকৃষ্ট তাৰ বিষয়ে বিৰ্তক হয়, শৈক্ষিক আৰু বৃত্তিজীবি সকলে বহুতো ধাৰণাৰ অবিহনা যোগাইছে , তাৰে কিছুমানৰ আলোচনা এই খণ্ডত কৰিমষ এইটো অতি প্রয়োজন যে আপুনি এজন বিদ্যালয়ৰ প্রধান , সকলো কাম নিজস্ব ভাবে কৰিব নোৱাৰে; শাৰিৰীক ভাবে পৰি ɹন্ত হোৱাৰ পৰা আঁতৰি থকাৰ বাবে প্রত্যেকেই যেতিয়া সুকৌশলৰে অংশ গ্রহণ কৰিব , আপুনি এটা ভাল প্রতিত্রি য়া পোৱাৰ আশ্য কৰিব পাৰে, যেতিয়া কিন্তু ব্যত্তি য়ে সাৰস্ত্য কৰে বিশেষ কৰ্ত্তব্য আৰু দায়িত্ব বোৰৰ বাবে , আনবোৰে সিদ্ধন্ত লোৱাতহে অংশ লয় - কিন্তু পূৰ্বৰ মূলতও সৰ্ব্বোচ্চ পৰিমানৰ সংলগ্নতাৰে পৰা সৱাধিক অংশ গ্রহনলৈ হয়।

যেতিয়া পৰিবৰ্ত্তন ধাৰ্য্য কৰা হয়, সঘনাই পৰিকল্পনা প্রয়োগ আৰু সময় আধাৰৰ ওপৰত নিৰ্দেশ দিয়ে। আপুনি স্পষ্ট ɟক শেষফলৰ বৰ্ণনাৰ সৈতে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ বাবে পৰিকল্পনাবোৰ অনুবাদ কৰা প্রয়োজন । স্পষ্ট যোগাযোগ প্রত্রি য়া থকাটো আৰশ্যক আৰু প্রত্যেকজনকে তেখেতসকলে আশা কৰা ধৰণেৰে কাৰ্যপস্থাত অংশ লোৱাৰ বিষয়ে জনোৱা উচিত, যদিও সুপৰিকল্পিত পৰিবৰ্ত্তনে সফলতাৰ নিষিচয়তা নিদিয়ে, ই প্রত্রি য়াবোৰ সুসংগবদ্ধ কৰাত সহজ আৰু সুপ্ত বাধাবোৰ চিনাত্ত কৰে।

ক্ষেত্র অধ্যয়ন ৩ ঃ মিঃ ৰাভাই পৰিবৰ্ত্তনবোৰ গঠন প্রয়োগ কৰে (Case Study 3: Mr Rabha struggles to make changes)

মিঃ ৰাভা , পূব গুৱাহাটিৰ এখন পাব্লিক বিদ্যালয়ৰ বিদ্যালয় প্রধান লৰালি কালৰ পৰাই তেখেতৰ আসত্তি আছিল আনক সহায় কৰাৰ,

তেখেতৰ অভিৰোচন আছিল শিক্ষক হিচাপে প্ৰশিক্ষন দিয়াৰ সৈতে তেখেতৰ কামৰ আৰম্ভ এনেদৰে বৰ্ণনা কৰিলে ঃ

মই বি শ্বাস কৰো যে শিক্ষণ আৰু শিকন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কেন্দ্ৰিক আৰু কাৰ্য ভিত্তিক হোৱা উচিত।

মই বিচাৰো শিক্ষক সকলে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শ্ৰেণীত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুযোগ , আৰু মই আসা কৰো চিন্তাক উন্নত কৰাৰ বাবে প্ৰ শ্ন সোধনৰ কৌশল তেখেত সকলে সফলতাৰে ব্যৱহাৰ কৰাত।

মই বিচাৰো শিক্ষক সকলে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সফলৰ ব্ৰেইন ষ্ট্ৰমিংৰ আৰু ধাৰণাবোৰ অন্বেষণ কৰাৰ বাবে মই দিয়াটো ।

মই উৎসাহিত কৰো সকলো সহকৰ্মীকে শ্ৰেণীকোঠাত ভূমিকাৰে অভিনয়, কথোপকথন আৰু নাটক আদিৰ ব্যৱহাৰ কৰাত।.

মই আশা কৰো সকলো শিক্ষকে তেখেত সকলৰ পাঠসমূহৰ পৰিকল্পনা আৰু প্ৰস্তুত স্পষ্টভাৱে ভৱিষ্যতৰ বাবে যাতে তেখেতসকলৰ ধাৰণাবোৰ এজনে

মই সকেলা শিক্ষকে TESS- Indiaৰ সজুঁলিবোৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ আৰু সৃজনীমূলক পথেৰে সেইবোৰ কামত খটুৱাবৰ বাবে আমন্ত্ৰণ জনালো।

মই প্ৰত্যেক শিক্ষককে তথ্য যোগাযোগ প্ৰযুক্তি য়ে (ICT)কঢ়িয়াই অনা উদ্ভাৱণ বিষয়ত

দুবছৰ আগতে তেখেত যেতিয়া বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হৈছিল, তেতিয়াৰ পৰা মি ঃ ৰাভাই তেখেত কিছু সহকৰ্মীৰ লগত আলোচনা কৰোতে প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখিন হৈছিল, যদিও তেখেতৰ সমৰ্থত বি শ্বাস আছিল, নতুন শিক্ষক সকলক শিকোৱা আৰু সহায় কৰাত যাতে প্ৰচুৰ উৎপাদনশীল পাঠৰ বৰ্ণনা দিব পাৰে। তেখেতে কিছু সংখ্যক অভিজ্ঞ শিক্ষক সকলৰ সৈতে প্ৰদান কৰোতে কষ্ট পাইছিল।

মিঃ ৰাভাৰ প্ৰচেষ্ঠাত বেচি সংখ্যক শিক্ষকেই আদৰি লৈছিল, কিন্তু তেখেতে তেখেতৰ তিনিজন অতি অভিগত সহকৰ্মীৰ সৈতে কোনো বৈশিষ্টপূৰ্ণ সাফল্য পোৱা নাছিল। কিছুমান মূলনীতি তেখেত সকলৰ বাবে আচহুৱা আছিল, আৰু তেখেত সকলে দাবী কৰিছিল যে তেখেত সকলৰ পদ্ধতি সমূহ বেচি সঠিক কাৰণ তেখেত সকলৰ বি শ্বাস যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে বেছিকৈ শিকে যেতিয়া সিহঁতে শিক্ষকৰ বক্তিতা শুনে।

ক্ৰি য়া-কলাপ ৩ ঃ মিঃ ৰাভালৈ উপদেশ (Activity 3:Advice to Mr Rawool)

কি উপদেশ আপুনি মিঃ ৰাভাক দিব বিচাৰিব? কেনেকৈ আপুনি এই পৰিবৰ্ত্তন প্ৰক্ৰি য়াৰ আৰম্ভ আৰু তিনিজন অভিজ্ঞ সহকৰ্ম্মীক জড়িত কৰিব? আপোনাৰ ধাৰণাবোৰ আপোনাৰ শিকন দিনলিপীত টোকা লিখক।

আলোচনা (Discussion)

পৰিবৰ্ত্তনত সাফল্য গতানুগতিক বাধাবোৰে অন্তভূত্ত কৰে পৰেটোগত প্ৰতিশ্ৰুতিৰ অভাব, কিছু অংশগ্ৰহনকাৰীৰে পৰা পোৱা বাধা কম পৰিমানৰ সমল আৰু পৰিবেশত আশা নকৰা পৰিবৰ্ত্তনবোৰ য'ত পৰিবৰ্ত্তন স্থিত। মিঃ ৰাভাৰ সহকৰ্মীৰ ক্ষেত্ৰত আনি নিৰ্ণয় কৰিব পাৰো যে পৰিবৰ্ত্তনৰ মূল বাধা বোৰ আৰু ভাল কাম কৰাৰ অভ্যাস বোৰ যিটো বি এাস কৰে সেইটো দীৰ্ঘ প্ৰচলিত মনোভাব সম্ভৱ আপোনাৰ উপদেশ সেই তিনিজন শিক্ষকক হয়তু ব্যত্তিগতভাবে বা একেলগে জড়িত কৰি ব্যস্ত ৰখা। এইটো হ'ব পাৰে 'সম্পূৰ্ণ সহযোগী দলক' কামৰ আৰম্ভত নিটোগ কৰোৱা য'ত সহকৰ্মী দলে একেলগে তেখেতৰ অগ্ৰগতিত 'সাক্ষৰ কৰে'। এইটো সদায়ে প্ৰয়োজন যে আপোনাৰ শিক্ষক সকলৰ সাফল্য বোৰ আৰু অভিজ্ঞতা এইবোৰ যি কোনো নতুন ধাৰণা বা অগ্ৰগতিৰ ওপৰত গঠন হোৱ প্ৰয়োজন। আপুনি যেতিয়া পৰৱৰ্ত্তী ৰঙুটোৰ মাজেদি সঞ্চালন কৰিব, বিবেচনা কৰক কিমান দূৰ আপোনৰ পৰামৰ্শ অগ্ৰগতিৰ নেতৃত্বৰ দক্ষতাৰ সৈতে মূল মূল আভাস দিয়া উপযুত্ত হৈছে।

নেতৃত্ব দক্ষতা (Leadership styles)

উপাদানেৰে জড়িত ঃ সহযোগী দল আৰু সংহতি। সহকৰ্মী সকলৰ মাজত সাধাৰণ সংহতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সিদ্ধান্ত লোৱা হয়, যাতে দলৰ আলোচনা ঠআই বা প্ৰত্যেকজনৰে ধাৰণাবোৰ শুনাৰ বাবে পৰামৰ্শ দিয়াৰ বাবে অনুমতি থাকে। সহযোগী নেতৃত্বক পথ প্ৰদৰ্শনৰ ধনাত্মক শৈলী হিচাপে চোৱা হয় আৰু পৰিৱৰ্ত্তন পৰিচালনা কৰা হয় যাতে ব্যত্তি সকলক একেলগ কৰি আৰু বোধৰ দ্বাৰা আদান-প্ৰদান গঠন কৰিব পাৰি, কিছুমান জটিল বিতৰ্ক হয় নে পৰিৱৰ্ত্তনৰ নেতৃত্ব কৰাত কেতিয়াবা সংহতি গঠনৰ যথে,ট সময়ৰ অনুমতি নাথাকে আৰু তথাপিও এই শৈলীৰ প্ৰয়োগ সাধ্যতাত প্ৰ ন থাকে।

বৰ্তমান বছৰৰ আনটো শৈলী যিটোৰে শৈক্ষিক নেতৃত্বক সেইটো শৈলী যিটোৰে শৈক্ষিক নেতৃত্বক সেইটো শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃত্ব, ৰ মতে, শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃত্বৰ স্থায়িত্ব হয় যেতিয়া ই দায়িত্বৰ সচেতনতাৰ সৃষ্টি কৰে যি বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত বহু ব্যত্তিৰ মাজত বিস্তাৰিত হয়। প্ৰয়োজনীয় পৰিৱৰ্ত্তন বহল পৰিসৰত সহকৰ্মীৰ দ্বাৰা অংকণ কৰি নেতৃত্বৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্যৰ দায়িত্ব লোৱালৈকে, শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃত্বই বিদ্যালয়বোৰক অনুমতি দিয়ে।

এই শৈলীত বহুতো বিভিন্ন ধাৰণাৰ আবায় আছে, বিশেষটো চাৰিও সীমাৰ চাৰিওফালৰ পৰিণাম আৰু দায়িত্ব। ও পৰৱৰ্ত্তন কৰিছিলে যে শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃত্বই জ্যেষ্ঠ প্ৰধানসকলৰ দ্বাৰা তাতো দৃঢ়তাৰে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে আৰু পৰামৰ্শ দিয়ে। যি শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃতত্ব আৰু প্ৰতিনিধিত্ব অৰ্পণৰ মাজত তাত পাৰ্থক্য আছে। এই ধাৰণাত অংশ হৈছিল হাউলৈ ২০১০ত, যিজনে বিতৰ্ক কৰিছিল যে, বিদ্যালয়ৰ কাৰ্য কৌশলৰ নিৰ্দেশনাৰ ওপৰত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বৰ সীমিত প্ৰভাৱ পৰে, সেয়ে শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃত্ব জ্যেষ্ঠ প্ৰধানসকলৰ উদ্ধেশ্য সম্পন্ন কৰাৰ পূৰ্ব বৰ্ণনাৰ সাংগঠিনক লক্ষ্য স্থিৰ কৰা হয়। য'ত বিদ্যালয়খন অতি বেচি ওপৰঞ্চি ভূমিকাবাৰৰ মাজেদি বৰ্ণনা কৰে যেতিয়া কৃতিত্ত আৰু দায়িত্ব এনেদৰে বিতৰণ কৰা হয়, বিদ্যালয়ৰ গণতান্ত্ৰিক নেতৃত্ব হ'ল প্ৰকৃততে পৰিৱেশৰ বিষয়ে, যিয়ে, অংশ গ্ৰহণ, শ্ৰেষ্ঠতাত অংশ লোৱা, মুত্ত কৰণ, শথিলতা আৰু অনুকম্পা আদি গটনত সহায় কৰে। এ তেখেত সকলৰ প্ৰবন্ধ 'বিদ্যালয় নেতৃত্ব গণতান্ত্ৰিক সমাজৰ বাবে' (২০০২, পৃঃ ১১৮)ত, প্ৰতি,ঠা কৰিছিল যে গণতন্ত্ৰবাদী বিদ্যালয় নেতৃত্ব সমৰ্থৰ প্ৰয়োজন হ'ল, 'মনোযোগ দিয়া, বুজি পোৱা, অনুভূতিপূৰ্ণ, পৰিচালনা, কথোপকথন, বিতৰ্ক আৰু উৎটাহপূৰ্ণভাৱে নিৰ্ভৰশীলতাৰে সংকটবোৰ সমসমাধা কৰা আৰু আনৰ ধাৰণা আৰু সমাধানবোৰ ল'বৰ বাবে সাজু থকাৰ।

এ ধাৰাবাহিকভাৱে কৈ আছিল যে সাৰ্বজনীন বিদ্যালয়সমূহত গোজ ধৰা ব্যত্তিসকলক নেতৃত্ব অৰ্পণ কৰা হয় আৰু তেখেতসকলৰ কাৰ্য কুশলতা আমোলবন্ধতকৈ শ্ৰেষ্ঠ। এই জড়িত কৰণে গোজ ধৰা ব্যত্তিসকলক সিদ্ধান্ত লোৱাত মুহিত কৰে আৰু যিয়ে উৎসাহিত কৰে আলোচনা, সত্ৰি য় সহযোগ, সন্মান আৰু সৰ্বসাধাৰণৰ ভালৰ বাবে সমাজৰ প্ৰতি অনুভূতিৰ পৰিৱেশ সুপ্ৰতিষ্ঠ কৰে। সিদ্ধান্তলৈ আহাৰ

আগতে যদি সমালোচনাৰ প্ৰশ্ন নেতৃত্বৰ অনুযায়ী হয়, যদিও বিতৰ্ক হয় প্ৰকৃততে সকলোৰে অভিমত গণনা কৰিহে জ্যেষ্ঠ প্ৰধানসকলৰ দ্বাৰা সিদ্ধান্ত লোৱাৰ উপশম ঘটোৱা হয়।

পৰিৱৰ্ত্তনশীল নেতৃত্বই চিনাক্ত কৰে নতুন লক্ষ্যৰ যিয়ে পৰিৱৰ্ত্তনৰ পৰিচালক আৰু আন ব্যক্তিসকলৰ অভ্যাস আৰু বিশ্বাস জন্মায় যাতে তেখেত সকলে ভবাত কি তেখেতসকলে বেচি সফল হ'ব পাৰে। ই প্ৰধানৰ শক্তিশালী কেন্দ্ৰীয় ভূমিকাৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। প্ৰধান আন ব্যক্তি সকলৰ বিশ্বাস জন্মোৱাৰ আৰু আগ্ৰহ সৃষ্টি কৰিব লাগিব। সেয়ে জন্মোৱাৰ বাবে প্ৰজন্ম ঃ

- কেনেকৈ সংগঠনে চাব পাৰিব, এটা ভৱিষ্যত দৰ্শন থকাটো উচিত
- স্বীকৃতি দিয়াটো উচিত, যদি ভৱিষ্যত দৰ্শনত সাফল্য লাভ কৰিছে তেন্তে সহকৰ্মী সকলে তাত অংশ নিশ্চয়কৈ লব লাগে
- ভৱিষ্যত দৰ্শনত সক্ষম কৰাত চেষ্টা কৰাৰ বাবে সহকৰ্মী সকলৰ আগ্ৰহ সৃষ্টি কৰাত কষ্ট কৰিব লাগিব
- ভাৱষ্যত দৰ্শনত সফল হোৱাত সহযোগিতাৰে কাম কৰিব লাগিব।

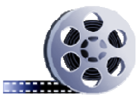

ভি.ডি.অ ঃ বিদ্যালয়ৰ নেতৃত্ব - শিক্ষকসকলৰ পথ প্ৰদৰ্শন (Video: School Leadership – Leading teachers)

ক্ৰিয়াকলাপ ৪ ঃ অভিৰোচক হিচাপে প্ৰধান জন (Activity 4: The leader as motivator)

কিছুমান পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰতিফলিত কৰি এজন শিক্ষক বা এজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে আপোনাৰ অভিজ্ঞতা হ'ব পাৰে। এইটো নিশ্চয়কৈ এটা ভাল অভিজ্ঞতা বা আপোনাৰ পৰিৱৰ্ত্তনৰ বিষয়ত সংৰক্ষিত হ'ব পাৰে (উদাহৰণস্বৰূপে, আপোনাৰ বিদ্যালয়ত কাৰ্য ভিত্তিক শিকনৰ প্ৰৱৰ্ত্তন বা বহু স্তৰৰ শ্ৰেমীসমূহত পুন শুধৰোৱাৰ পৰিচালনা প্ৰয়োগ কৰা)। আপোনাৰ শিকন দিনপঞ্জীত বৰ্ণনা কৰক কেনেকৈ আপুনি ঃ

- প্ৰধানৰ দ্বাৰা অভিৰোচন হোৱা অভিৰাচন হোৱা
- প্ৰধান হিচাপে আন ব্যক্তিক অভিৰোচন কৰা
- প্ৰধান হিচাপে নিজকে অভিৰোচন কৰা।

আলোচনা (Discussion)

পৰিৱৰ্ত্তনৰ বিষয়ত সকলো প্ৰধানে তেখেতসকলৰ নিজৰ অনুভূতিৰ সৈতেও কাৰ্য কৰিব লাগে, আৰু সজাগ হ'ব লাগে কেনেকৈ পৰিৱৰ্ত্তনত সহায় কৰা ব্যক্তিসকলক ইয়াৰ সৈতে সাধাৰণাতে প্ৰভাৱান্বিত কৰে। পৰিৱৰ্ত্তনৰ পৰ্য্যায়ৰ সময়ত, এইটো প্ৰধানৰ কাম নিশ্চিত হোৱাৰ যে তেখেত সকলে এটা ধনাত্মক মনোভাৱ ব্যক্তিগত আৰু বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলে পৰিৱেশত সৃিট হোৱা সকলোবোৰত তেখেতসকলে কাম কৰিব লাগে য'ত প্ৰত্যেকজনে ৰি হ'বলৈ আগবাঢ়িছে অনুভৱ কৰাত সমৰ্থ হয় আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ সৈতে সফলতাৰে সম্মুখিতা হ'ব পাৰে, পৰ্য্যাপ্ত আলোচনা, পৰামৰ্শ আৰু ব্যাখ্যা নকৰাকৈ যদি পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা হয়, বহু ব্যক্তিয়ে ধানাত্মক প্ৰতিক্ৰিয়া কৰাত অসুবিধা পাব পাৰে।

ঘটনা অধ্যয়ন ৪ ঃ মিচেচ পাটোৱাৰিয়ে তেখেতৰ দুৰ্ভাৱনাসমূহ বৰ্ণনা কৰিছে এগৰাকী বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে (Case Study 4: Ms Patowari describes her worries as a school leader)

এগৰাকী বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে, মিচেচ পাটোৱাৰি চালিত মাহ সমূহত বিদ্যালয়ত হোৱা উন্নতিৰ সৈতে যথোচিতভাৱে সুখী আছিল, কিন্তু তেখেতে নিৰ্দ্দিষ্ট বিষয়ৰ বিতৰ্কৰ সৈতে থকা দুৰ্ভবনাবোৰ মনত পেলাইছিল, তেখেতৰ ভূমিকা এজন পৰিচালক হিচাপে আৰু তেখেতৰ ভূমিকা এজন প্ৰধান হিচাপে আৰু তেখেতে পাথ৪ক্য কৰিছিল, তেখেতৰ দুৰ্ভৱনাবোৰ বৰ্ণনা কৰাৰ বাবে।

এগৰাকী পৰিচালক হিচাপ, মিচেচ পাটোৱাৰ সন্তোষ্ট আছিল যে বিদ্যালয়ত প্ৰশাসন ব্যৱস্তাৰ বিতৰ্ক, বিত্ত, যাৰিৰীক সমলসমূহ, সহকৰ্ম্মীৰ উন্নতিকৰণ, যোগাযোগ আৰু বিদ্যালয় উন্নতিকৰণ নিয়ন্ত্ৰণ কৰাত আৱ্যশ্যকীয় সহযোগী দল আছিল। অতিৰিত্ত ভাৱে, সুনিৰ্দ্দিষ্ট শিকনৰ প্ৰয়োজনৰ সৈতে তাত বহুতো জদল জড়িত আছিল, পাঠ্যত্ৰ ম পৰিকল্পনা আৰু নিৰীক্ষণ, মূল্যাংকণ পৰিচালনা আৰু শিকাৰু সকলক সহায় কৰাত, তেখেত প্ৰশিক্ষণত কৰিছিল, কৰ্ম্মশালাসমূহ আৰু আলোচনাত সকলো উপস্থিত থকাৰ, ৰাজ্যৰ কৰ্ত-পক্ষ আৰু জিলা শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ প্ৰতি ঠানে আয়োজন কৰা আলোচনা চত্ৰ ত অংশ লোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। তেখেত নিশ্চিত হৈছিল যে শিক্ষকসকলৰ যি জনে প্ৰশিক্ষণ আৰু কৰ্মশালাত উপস্থিত থাকে, ঘুৰি আহি তেখেত সকলে কি শিকিলে পৰৱৰ্তী সহকৰ্ম্মীৰ সভাত বিবৃত্তি দিব লাগিব আৰু এটা বিবৃতি বিদ্যালয় পৰিচলনা সমিতিক লিখি জনাব লাগিব।

এগৰাকী প্ৰধান হিচাপে, মিচেচ পাটোৱাৰিয়ে উদ্‌গ্নিতাসমূহ মনত পেলাইছিল যে যদিও বিষয়ৰ সহযোগী দল সমূহ সুপ্ৰতিষ্ঠিত, তেখেতসকল অনিয়মিতভাৱে সাক্ষাৎ হয়, ত্ৰুটিপূৰ্ণ টোকা লিখি ৰাখি আৰু কাৰ্য সবল কৰাত অনুধাৱন কেতিয়াও নকৰে। মিচেচ পাটোৱাৰিয়ে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল যে, পৰৱৰ্ত্তী সহযোগী দলৰ সভাত কোনো ধৰণৰ বিশেষ পৰিৱৰ্ত্তন হোৱা নাছিল আৰু সেই দলসমূহৰ পৰৱৰ্ত্তী প্ৰশিক্ষণৰ আলোচনাবাৰ আন্তৰিকতাবিহীন আৰু হঁতাহীন, সেই বিষয়ত উৎসাহিত কৰাত ব্যত্তি সকলৰ সৈতে কম সময় বা উদ্দ্যম অভ্যাসৰ ওপৰত প্ৰতিফলিত কৰাত এতিয়া বৰ সীমিত আৰু অভ্যাসৰ কোনো পৰিৱৰ্তন দেখা নাছিল।

মিচেচ পাটাৰাৰিৰ সহকৰ্ম্মীসকলে সহযোগিতা কৰাৰ বাবে ইচ্ছা কৰিছিল আৰু তেখেতে পৰামৰ্শ দিয়াৰ দৰে পৰিৱৰ্ত্তনত প্ৰয়োগত জড়িত হোৱা নাছল, তথাপিও, তেখেতসকল সঠিকভাৱে পৰিণামত জড়িত হোৱা নাছিল। তথাপিও, লেবেজান হোৱা কিছু পৰমাণে দেখা গৈছিল, আৰু ‘জীয়াই থকাৰ ৰীতি’ কি উদ্দেশ্যৰে বৰ্ণনা কৰাতকৈ বৰঞ্চ উদ্ভাৱকক পতিয়ন নিওৱাৰ যিটো তেখেতে পৰিচাৰ্য্যকৰণৰ উদ্দেশ্যত ভীষণ আশা কৰিছিল। তেখেতে অনুভৱ কৰিছিল যে লক্ষ্যৰ অনুভৱবোৰ পুনৰ উদ্‌ঘাটন আৰু শিকনত তীব্ৰ আৱেগ বিদ্যালয়ত প্ৰয়োজন হৈছে।

ত্ৰি য়াকলাপ ৫ ঃ সহযোগি দলৰ কাম আৰম্ভৰ গুৰুত্ব (Activity 5: The importance of a team approach)

আপুনি এই পৰিস্থিতিত কেনেকৈ কাম আৰম্ভ কৰিব? তলৰ উদ্দেশ্যক যুক্তি ৰে, আপোনাৰ শিকন দিনলিপীত টোকা প্ৰস্তুত কৰক ঃ

- কিমান দূৰলৈ এই ঘটনা বৰ্ণনাই আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰিস্থিতিৰ সেতে তুলনা কৰিব পাৰিছে?
- কি উপদেশ আপুনি মিচেচ পাটোৱাৰিক দিব যিয়ে তেখেতৰ বিদ্যালয়ক পুণদীৱিত কৰণত সহায় কৰিব?

- মিচেচ পাটোৱাৰিৰ বাবে এখন কাৰ্য আঁচনি অংকণ কৰক।

আলোচনা (Discussion)

তাত এই কাৰ্যৰ কোনো 'শুদ্ধ' উত্তৰ নাই, আপুনি মিচেচ পাটোৱাৰিৰ নিৰ্দ্দিষ্ট পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে ভৱাটো উচিত যাতে আপোনাক সহযোগী দলৰ কামত বিতৰ্কৰ সৈতে পৰ্যায়ত্ৰ মে আৰু আপোনাৰ নিজৰ বিদ্যালয়ৰ স্ব-মূল্যায়ণত জড়িত হৈ সহায় কৰিব পাৰে। এনে ধৰণৰ বিদ্যালয় বহুতো আছে, য'ত সহকৰ্ম্মীসকল মাতো সাধাৰণ ভাৱে 'আপত্তিৰ মাজেদি যায়' আৰু দিনৰ দিনটো যেনি-তেনি যায়-ৰূপান্তৰ ঘটোৱাতকৈ সঙ্গঁতহে কৰে। মিচেচ পাটোৱাৰী অভিজ্ঞতাৰ দ্বাৰা পোৱা এনেধৰণৰ অস্বস্তিকৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰিস্থিতি সহকৰ্ম্মীসকলে নিজকে বুজাটো প্ৰয়োজন। যদি আপুনি বুজি পায় ক'ৰ পৰা তেখেতসকলৰ উৎসাহ আহে, হয়তো তেতিয়া আপুনি তেখেতসকলৰ লগত সঠিকভাৱে আৰু অদি সংবেদনশীলভাৱে জড়িত হ'ব পাৰিব।

৬ পৰিৱৰ্ত্তনৰ প্ৰাচীৰবাৰ অতিত্ৰ ম কৰা (6 Overcoming barriers to change)

বহু ব্যত্তি পৰিৱৰ্ত্তনৰ প্ৰকল্পৰ সৈতে ভাল উদ্দেশ্যৰ প্ৰকৃত হয়, কিন্তু প্ৰায়ে পথৰ সমূহত দেখা পোৱা প্ৰাচীৰ আৰু প্ৰতিবন্ধকবোৰ অতিত্ৰ ম কৰাৰ বাবে সংঘৰ্ষ কৰে। কিছুমান প্ৰধান অমনোযোগী হয়, বিশেষ আৰু আবেগিক প্ৰতিৰোধ আৰু সফলতাক সমৰ্থন দিয়াতকৈ উচিত এই প্ৰাচীৰ সমূহ অতিত্ৰ ম কৰাৰ বাবে বহু কষ্ট কৰিব লাগে। সেয়ে প্ৰ ॑ হ'ল ঃ সফলতা বিফলতাতকৈ বেচি শক্তি শালী নেকি ?

প্ৰধান সকলৰ কাৰণে দুটা ঠেক পথ আছে, পৰিৱৰ্ত্তনৰ অনিয়ন্ত্ৰিত প্ৰাচীৰবোৰ অতিত্ৰ ম কৰাৰ বি ॑াস আৰু অভিৰোচন,যদি এজন প্ৰধানে বি ॑াস কৰে যে তেখেতসকলৰ বিদ্যালয় সমাজ, তেখেতসকল পৰিৱৰ্ত্তনত ধনাত্মক ফলাফলত বি ॑াস কৰিলে, এই প্ৰাচীৰ সমূহ অতিত্ৰ ম কৰাত সহায় কৰিব। অভিৰোচনাক পৰিৱৰ্তন গঠনৰ প্ৰথন স্থানত ৰখা হয়, কিন্তু পৰিৱৰ্ত্তনৰ পৰিত্ৰ মাত পৰিচালনা কৰা প্ৰয়োজন আৰু পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰৱৰ্তাই ৰখাত অবিৰত হয়।

বি ॑াস (Trust)

যিকোনো সম্বন্ধৰ বাবে বি ॑াস এটা মৌলিক উপাদান, প্ৰধান আৰু তেখেতৰ অনুগামী সকলক অন্তৰ্ভূত্ত কৰে। বি ॑াস এনে এটা আঠা যিয়ে সম্বন্ধক একেলগ কৰি ধৰি ৰাখে আৰু হেতুকে বিদ্যালয়ৰ দৈনন্দিন সজাৰতা বিশেষকৈ যেতিয়ৈ আপুনি কিবা এটা নতুন উত্থাপিত কৰে, যেতিয়া বি ॑াস নাতাকে, এজন প্ৰধোনে পায় যে তেখেতৰ অনুগামী সকল আনৰ উপদেশ আৰু নিৰ্দেশৰ বাবে বিচ্যুত হয় এজন বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান হিচাপে আপুনি বিদ্যালয়ৰ সমাজৰ মাজত বি ॑াস আহৰণ আৰু গঠন কৰা উচিত। আপোনাৰ আৰু নেতৃত্বৰ মাজেদি - বহু পৰিমাণে আপোনাৰ অভ্যাসৰ নিপুণতা আৰু দৃঢ়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি। ইয়াক স্থাপন কৰণত বহু সময় ল'ব পাৰে, কিন্তু মাথো মূহুৰ্ত লাগে ধ্বংশৰ, বি ॑াস হেৰাই গ'লে ঘুৰাই আনা বৰ কঠিন।

বি ॑াস দুই ধৰণৰ ঃ বিদ্যালয় প্ৰধানে তেখেতৰ সহকৰ্ম্মী সকলৰ তেখেত সকলৰ কৰ্তব্য পৰিচালনা কৰাত আটাইতকৈ উচ্চ মান দণ্ডৰ আৰু সম্পূৰ্ণ আত্ম বি ॑াসৰ কামবোৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰোঁতে, বি ॑াস পোৱাত সামৰ্থ হোৱাতো প্ৰয়োজনীয়, যাতে কাৰ্য কঢ়িয়াই নিব পাৰে; আনহাতেদি শিক্ষক আৰু খোজ ধৰা সকলে (অভিভাৱক, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু বিস্তৃত সমাজ) শুদ্ধ দিশথ (বিদ্যালয়খনৰ পথ প্ৰদৰ্শনত) বিদ্যালয় প্ৰধানলৈ বি ॑াস কৰাত সামৰ্থ হয়, তেখেতসকল সুনিশ্চিত হোৱা উচিত যে বিদ্যালয় প্ৰধানৰ আটাইতকৈ বেছি আগ্ৰহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ, সহকৰ্ম্মী আৰু বিদ্যলয়ক আগত ৰাখি তেখেতসকলে সিদ্ধান্ত গঠন কৰে।

অভিৰোচন (Motivation)

পৰিৱৰ্ত্তন গঠন পৰ্য্যায়ত, ব্যক্তি সকলক অভিৰোচন কৰা প্ৰয়োজন আৰু তেখেতসকলৰ অভিৰোচন সাব্যস্ত কৰাত, প্ৰথম অৱস্থাত, কৌতুহল আৰু আলোড়নেৰে পকিৰ্বতন জাগ্ৰত হয় কি হ'বলৈ আৰম্ভ হৈছে। কিছু ব্যক্তি য়ে পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰথম অৱস্থাত কঢ়িয়াই দি যায়, তিন্তু যিকোনো প্ৰকৃত সুফল কঢ়িয়াই আমাৰ বিষয় পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে শেষ হৈ নাযায়, আনহাতেদি, পৰিৱৰ্তনে ভয়, বিভ্ৰাট আৰু কঠোক সঞ্চাৰ কৰে, যিয়ে বাধাৰ পথ প্ৰদৰ্শন কৰে, যেতিয়া পৰিৱৰ্তন প্ৰত্ৰি য়া অবিৰতভাৱে চলি থাকে, অভিৰোচন হয় আৰু কাৰ্য সম্পাদন হ্ৰা. হয়।

পৰিৱৰ্ত্তনৰ সময়ত আনেগৰ দুৰত্ব বাঢ়ি যাব পাৰে আৰু ব্যক্তি সকলে আঘাট কৰা আবেগ ত্যাগ কৰে আৰু অভিৰোচিত হয়। এইটোৱে পথ প্ৰদৰ্শন কৰে। অন্তঘাত কৰাৰ টেষ্টা কৰে - পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰত্ৰি য়াত উনুকিয়াই সজ্ঞানে বা অৱচেতনভাৱে। সেইবোৰ আবেগে অন্তৰ্ভূক্ত সমষ্টিকৰণ, উৎকণ্ঠা বা উদ্বিগণতাৰ যিকোনো প্ৰধানে এটা পৰিৱৰ্তনৰ পৰিকল্পান কৰে সদায়ে এই আবেগবাৰৰ প্ৰতি আৰু ,ময় দিয়া আৰু প্ৰয়োজনীয় যোগাযোগৰ বাবে পৰিকল্পনাত সমলসমূহৰ প্ৰতি সচেতন হোৱা উচিত। কাম কৰাৰ বাবে অতিৰিক্ত সময়, প্ৰশিক্ষণ যোগান ধৰা যিয়ে ব্যক্তি সকলক তেখেতসকলৰ আবেগ আৰু পৰিৱৰ্তন দুয়োটাৰ সৈতে প্ৰদান কৰাত সহায় কৰিব। এইটোৱে কিছু সমস্যা যি পৰিৱৰ্ত্তন ব্যক্তি সকলৰ মানসিক ত্ৰি য়াৰ পৰা পোৱা ফলাফলক বৰ্জন কৰিব।

ত্ৰি য়াকলাপ ৬ ঃ উদ্যোক্তা আৰু নিৰোধকসকলৰ পৰিৱৰ্ত্তন (Activity 6: Promoters and inhibitors of change)

আপোনাৰ বিদ্যালয় আৰু সংযত কৰা আৰু উন্নত কৰা পৰিৱৰ্ত্তনত কি সংঘটিত হৈছে। আপোনাৰ শিকন দিনলিপীত চাৰিটা কাৰক লিখক যিয়ে আপোনাৰ বিদ্যালয়ত পৰিৱৰ্ত্তন দৃঢ়প্ৰতিষ্ঠা কৰাত সহায় কৰিব। আপুনি কিয় এনে হৈছে? এতিয়া চাৰিটা কাৰকক চিনাক্ত কৰক যি আপোনাৰ বিদ্যালয়ত পৰিবৰ্ত্তন ৰক্ষা আৰু আপোনাৰ সাম্বাব্য সমাধানৰ বৰ্ণনা কৰে।

আলোচনা (Discussion)

উদ্যোক্তাসকলৰ কিছু উদাহৰণ ইয়াত আছে যিটো আপোনাৰ বিদ্যালয় আৰু নেতৃত্বৰ অভ্যাসৰ পৰা পৃথক ঃ

- প্ৰত্যেকেই নতুন বিষয়বোৰত চেষ্টাত অনুমতি দিয়াত
- বিদ্যালয়ৰ ভৱিষ্যত দৰ্শনত সহকৰ্ম্মীৰ বি শ্বাস
- তাত যোগাযোগৰ স্পষ্ট পন্থা থাকে
- সহকৰ্ম্মীয়ে জানে আৰু বুজে তেখেতসকলৰ ভূমিকা পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰত্ৰি য়াৰ ভিতৰত

ইয়াত উদ্যোক্তাৰ উদাহৰণ আছে ঃ

- ব্যক্তি গত বা দলৰ প্ৰত্যাহ্বানৰ প্ৰতি অনাগ্ৰহী প্ৰচলিত সংস্কৃতি (আমি সদায় এনেদৰেই কাম কৰো)
- নিয়মিত কাৰ্যৰ ব্যাহত হোৱা
- সহকৰ্ম্মীয়ে অধিকাৰ ল'ব নিবিচাৰে
- অনিশ্চয়তা
- ভয়
- সম্ভৱ কামৰ বোজা বঢ়া
- প্ৰয়োজনীয় প্ৰচেষ্টা (বিনিয়োগ) সমগুণৰ ফলাফল অভিলাষ (নিৰ্গম) নকৰে

- শিক্ষকসকল আৰু গোজধৰা ব্যক্তি সকলৰ নেতৃত্ব আস্বস্ত নহয়
- সহকৰ্মীসকলে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ঘৰুৱা পৰিৱেশক জগৰীয়া কৰে পৰীক্ষাৰ অসফলতাৰ বাবে
- চাৰিত্ৰিক সমঘাট, ব্যক্তি গত কাৰ্যসূচীস ভগ্ন আন্তঃ ব্যক্তি গত

এইটো মনত ৰখাটো প্ৰয়োজনীয় যে প্ৰত্যেজনেই পৰিৱৰ্তন সুচলতাক আপত্তি নকৰে। যিকোনে উদ্যোত্তা সকলৰ তাতে একমাত্ৰ সমাধানৰ তালিকাভুক্ত ত্ৰি য়াকলাপ ৬ ত আপোনাৰ থাকিব পাৰে, কিন্তু ইয়াত কিছুমান ধাৰণা আছে।

- ঘোষণা কৰক আপোনাৰ লক্ষ্যবস্তু পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণে াষ্টিণিৰ পৰা, স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰক আপুনি কি সাফল্য বিচাৰিছে আৰু কিয়। এইটো আৱশ্যকীয় এটাতকৈ বেচি পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰাৰ। উদাহৰণস্বৰূপে, আপুনি সহযোগী দলৰ এখন সভা পাতিব পাৰে আৰু আলোচনা কৰক ভৱিষ্যতৰ পৰিকল্পনাসমূহ আৰু লিখিত স্মাৰক পত্ৰ সভাত প্ৰত্যেকজনকেই একে একেই বৰ্ণনাৰে এইবোৰ তেতিয়া অনুধাৱন কৰিবলৈ দিয়ক, এইবোৰ যোগাযোগক ধনাত্মকভাৱে শক্তি শালী কৰা উচিত আৰু আশাপূৰ্ণ হয় যেতিয়া পুণৰবাৰ আ ⁄াস দিয়ে।
- ব্যাখ্যা কৰক বিদ্যালয়ৰ বাবে কিমান বিপদজনক হ'ব পাৰে বিদ্যালয়ৰ বাবে অতি আত্ম সন্তোষ্ট পৰিণত হোৱাত।
- নিশ্চিত হওক যে আপোনাৰ শিক্ষকসকলে প্ৰকৃত উদাহৰণ দিব পাৰে। আন বিদ্যালয়সমূহে কেনেকৈ সফলতা পাইছে, লগতে বিদ্যালয় সমূহৰ উদাহৰণ যে সংগ্ৰাম কৰিছে কাৰণ তেওঁলোক অকৃতকাৰ্য হৈছে পৰিৱেশৰ পৰিৱৰ্তনত সঁহাৰি জনোৱাত।
- পৰিৱৰ্তনৰ সম্ভাব্য বিপদৰ কিন্তু ব্যাখ্যা কাৰক পৰিণতি যাৰ বাবে পৰিৱৰ্তন হোৱা নাই।
- আপোনাৰ সহকৰ্মী আৰু আন গোজ ধৰা ব্যক্তি সকলৰ অভিজ্ঞতাসমূহ

ত্ৰি য়াকলাপ ৭ ঃ পৰিৱৰ্ত্তনৰ কাৰ্য পৰিকল্পনাৰ লিপি বা লিখন (Activity 7: Writing a change action plan)

আপুনি নিশ্চয় হ'বৰ বাবে আপোনাৰ বিদ্যালয় বাবে দৃঢ়তাৰে ব্যৱহাৰিক কি মূল্য দিব যে আপুনি যথাযোগ্য নতুন উদ্যমৰ বাবে যেনে শিক্ষা অধিকাৰ বা অবিৰতভাৱে দৃঢ়তাৰে কি ব্যৱহাৰি ক মূল্য দিব? এই গোটটোত আপোনাৰ কৰা অদ্যয়নক প্ৰতিফলিত কৰক আৰু চিন্তা কৰক দুটা সৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ বিষয়ে আপুনি আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ শিকন উন্নতি আৰু স্যফল্যৰ বাবে আপুনি কি কৰিব বিচাৰিছে। তাৰ পিচত সমল খণ্ডত পৰিৱৰ্ত্তনৰ কাৰ্য পৰিকল্পনা সম্পূৰ্ণ কৰক।

এইটো প্ৰয়োজনীয় আপোনাৰ ধাৰণাবোৰ আপোনাৰ সহকৰ্মীৰ সৈতে আদান-প্ৰদান কৰাৰ আৰু আপোনাৰ প্ৰয়োগৰ সময়সূচী আৰু অদূৰ ভৱিষ্যতৰ প্ৰত্যাহ্বানবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক।

সাৰাংশ (7 Summary)

পৰিৱৰ্ত্তনৰ পথ প্ৰদৰ্শন এই দোটটোত থকা বিভিন্ন মাত্ৰাবোৰক আপুনি বিবেচনা কৰক, লগতে পথ প্ৰদৰ্শনৰ বিভিন্ন ধৰণ, েন শ্ৰেণীবদ্ধ নেতৃত্ব, আৰু ⁄িাসৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ লগতে সুফলৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত কৰে যিজন পৰিৱৰ্ত্তনৰ পৰা সুফল পায়, তাত যকৈ সেইবোৰ সমস্যা ওপৰত যিজনে পৰিৱৰ্ত্তনৰ দ্বাৰা ধনাত্মকভাৱে প্ৰভাৱ বিচাৰ কৰাৰ প্ৰয়োজন।

আপুনি ভাবিছিলে যদিওবা পৰিৱৰ্ত্তন পৰিচালিত হয় বাহ্যিক কাৰক দ্বাৰা বা বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত আৰম্ভ হয়, আৰু সম্ভৱ সমাপ্তিলৈ আহিব পাৰে যে পৰিৱৰ্ত্তনৰ পথ প্ৰদৰ্শন সহজ নহয় আৰু মুক্তি ৰ পথ অনুসৰণ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়। পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰধান হিচাবে, আপোনাৰ প্ৰয়োজন ঃ

- ভৱি ্যতৰ আদান-প্ৰদানৰ দৰ্শন স্থাপন কৰক যাতে ব্যক্তি সকলে তাত বি শ্বাস কৰে।
- ব্যক্তি সকলক অভিৰোচন আৰু তেখেতসকলক পৰিচালনা কৰক পৰিৱৰ্ত্তন প্ৰক্ৰি য়াত যিকোনো প্ৰত্যাহ্বানাৰ।
- পৰিৱৰ্ত্তনৰ দায়িত্ব আৰু অধিকাৰৰ আদান-প্ৰদান কৰক।
- নিশ্চিত হওঁক যে তাত প্ৰাচীৰবো ৰ অতিক্ৰ ম কৰা পুৰুদ্যম আৰু কাৰ্য থাকে।
- সহকৰ্ম্মীসকলক আগতে, সময়ত আৰু পৰিৱৰ্ত্তনৰ পিচত সহায় কৰক।

এই গোটটো উদ্দেশ্যৰ অংশ বা গোট সমূহৰ পৰিয়াল যিয়ে নেতৃত্বৰ ওপৰত আশা কৰাৰ মূল ক্ষেত্ৰৰ লগত সম্বন্ধ ৰাখে (শ্ৰেণীবদ্ধ কৰা হৈছ বিদ্যালয় নেতৃতব ৰাষ্ট্ৰীয় মহাবিদ্যালয়ৰ সৈতে)। ইয়াৰ উ পকাৰিতা আপুনি পাব পাৰে পৰৱৰ্ত্তী গোট সমূহৰ চালে ইয়াৰ উদ্দেশ্য আপোনাৰ জ্ঞান আৰু কৌশলসমূহ গঠন কৰাৰ

- আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ কাৰণে ভৱিষ্যত দৰ্শনৰ আদান-প্ৰদান গঠন কৰক।
- বিদ্যালয়ৰ স্ব-পুনৰ্নিৰীক্ষণৰ পথ দেখুৱা ওক।
- বিদ্যালয় উন্নতীকৰণৰ পৰিকল্পনাৰ পথ প্ৰদৰ্শন কৰক।
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ বিকাশৰ বাবে বিচিত্ৰতাৰ তথ্য ব্যৱহাৰ কৰক।
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত পৰিৱৰ্ত্তনৰ প্ৰয়োগ কৰক।

সমলসমূহ (Resources)

সমল ১ ঃ কাৰ্য পৰিকল্পনাৰ পৰিৱৰ্ত্তন (Resource 1: Change action plan)

Table R1.1 *Change action plan – to be reviewed at the end of the term or after six months.*

কাম		সৃষ্টিৰ তাৰিখ		পুনৰিক্ষণৰ তাৰিখ	

এক সৰু পৰিৱৰ্ত্তন (সমূহ) মই প্ৰয়োগ কৰিব বিচাৰো	এই পৰিৱৰ্ত্তনৰ ফলাফল (সমূহ)	ইয়াত সাফল্য হোৱাত কেনেকৈ আশা কৰো	মই কাৰ্যসমূহ লৈছিলো	জড়িত হোৱা ব্যক্তি সকল	মই কেনেকৈ জানিলো মই সফল হ'লো

References/bibliography

Furman, G.C. and Starratt, R.J. (2002) 'Leadership for democratic community in schools', in Murphy, J. (ed.) *The Educational Leadership Challenge: Redefining Leadership for the 21st Century*, pp. 105–34. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

Fullan, M. (2007) *The New Meaning of Educational Change*, 4th edn. New York, NY: Teachers College Press.

Gronn, P. (2000) 'Distributed properties: a new architecture for leadership', *Educational Management and Administration*, vol. 28, no. 3, pp. 317–38.

Gronn, P. (2003) *The New World of Educational Leadership: Changing Leadership Practice in an Era of School Reform*. London: Paul Chapman Publishing.

Harris, A. (2008) *Distributed School Leadership: Developing Tomorrow's Leaders*. London: Routledge.

Hartley, D. (2010) ‘Paradigms: how far does research in distributed leadership stretch?’,*Educational Management and Leadership*, vol. 38, no. 3, pp. 271–85.

National University of Educational Planning and Administration (NUEPA) (2014) *National Programme Design and Curriculum Framework*. Delhi: NUEPA. Available from: https://xa.yimg.com/kq/groups/15368656/276075002/name/SLDP_Framework_Text_NCSL_NUEPA.pdf (accessed 14 October 2014).

OER Africa, http://www.oerafrica.org/ (accessed 21 November 2013).

Spillane, J. (2006) *Distributed Leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Woods P.A. and Gronn, P. (2009) ‘Nurturing democracy: the contribution of distributed leadership to a democratic organisational landscape’, special issue on Democracy and School Leadership, *Educational Management Administration and Leadership*, vol. 37, no. 4, pp. 430–51.

Acknowledgements

This content is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike licence (http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/), unless identified otherwise. The licence excludes the use of the TESS-India, OU and UKAID logos, which may only be used unadapted within the TESS-India project.

Every effort has been made to contact copyright owners. If any have been inadvertently overlooked the publishers will be pleased to make the necessary arrangements at the first opportunity.

Video (including video stills): thanks are extended to the teacher educators, headteachers, teachers and students across India who worked with The Open University in the productions.